

COMUNITATEA ROMÂNEASCĂ DIN
UCRAINA ÎN PERIOADA RĂZBOIULUI:
NECESITĂȚI, AȘTEPTĂRI, PROVOCĂRI

[barometru social]

BROȘURĂ

INSTITUTUL DE STUDII POLITICE
ȘI CAPITAL SOCIAL

Coordonator: dr. Marin Gherman

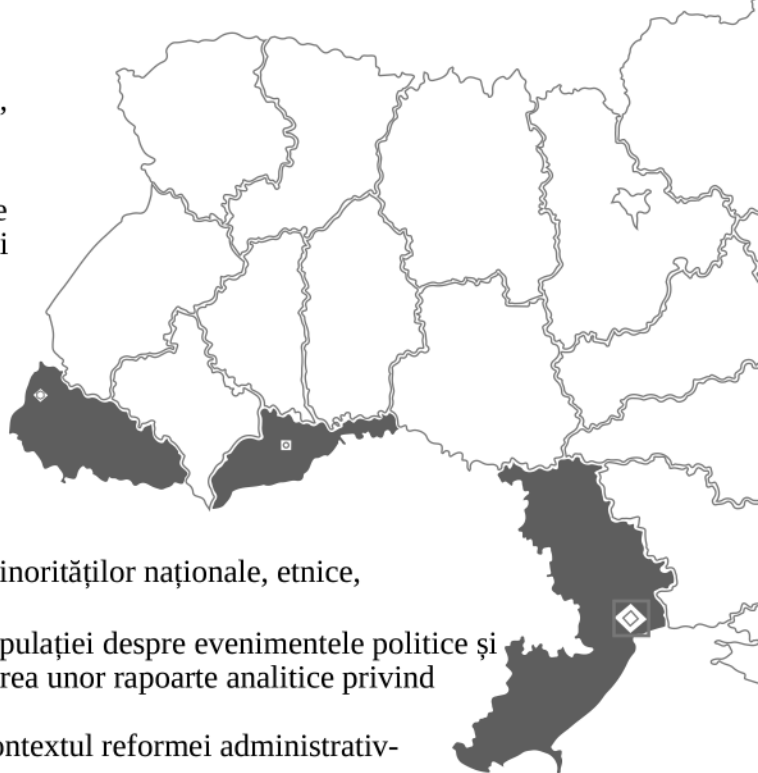
Echipa de cercetare: Vasile Barbuța,
Mariana Belciuc, Sergiu Barbuța

Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social). Broșură, Institutul de Studii Politice și Capital Social, Cernăuți, 34. p.

Institutul de Studii Politice și Capital Social (IPSSC) este un centru analitic înregistrat la Cernăuți (Ucraina) ca ONG cu profil științific pentru desfășurarea unor cercetări în domeniul științelor politice, sociologiei, relațiilor internaționale și geopoliticii. Un scop important al centrului analitic este elaborarea unor recomandări practice și facilitarea acumulării capitalului social în spațiul transfrontalier. Misiunea Institutului de Studii Politice și Capital Social este de a studia interdisciplinar procesele social-politice și de a promova dezvoltarea instituțiilor politice.

Obiectivele noastre:

- Realizarea de cercetări în domeniul științelor politice, sociologiei, relațiilor internaționale și geopoliticii;
- Facilitarea dezvoltării instituțiilor politice în regiunile Ucrainei și acumularea în interiorul acestora a unui capital social pozitiv;
- Evaluarea de către experții Institutului a proceselor informaționale, analiza și monitorizarea presei, efectuarea cercetărilor și prezentarea rezultatelor;
- Elaborarea unor noi metode de măsurare a capitalului social, perfecționarea metodologiei de studiere a acestuia;
- Monitorizarea procesului de asigurare a drepturilor minorităților naționale, etnice, lingvistice și altor minorități din Ucraina;
- Informarea cuprinzătoare, completă și imparțială a populației despre evenimentele politice și consecințele acestora, modificările legislației și publicarea unor rapoarte analitice privind starea democrației și a capitalului social din Ucraina;
- Dezvoltarea democrației locale și autogovernării în contextul reformei administrativ-teritoriale;
- Introducerea unor practici eficiente de management social prin instruire și informarea populației;
- Facilitarea acumulării capitalului social în contexte transfrontaliere pentru a consolida parteneriatele dintre Ucraina (sau regiunile sale) și statele membre ale comunității europene.

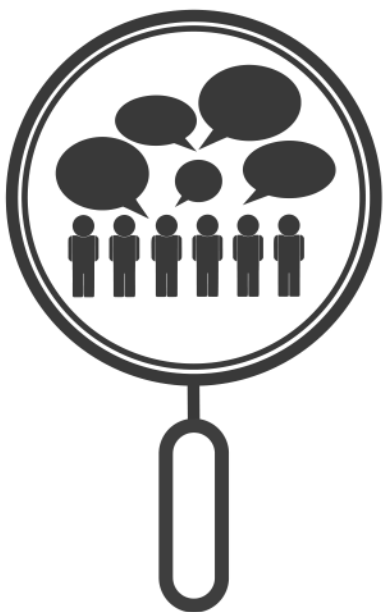
Această broșură a fost tipărită cu sprijinul Departamentului pentru Români de Pretutindeni – www.dprp.gov.ro
Conținutul acestei broșuri nu reprezintă poziția oficială a Departamentului pentru Români de Pretutindeni

GUVERNUL ROMÂNIEI

DEPARTAMENTUL PENTRU
ROMÂNII DE PRETUTINDENI

INTRODUCERE

Această broșură include rezultatele studiului interdisciplinar realizat de Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți în perioada 1 septembrie – 30 noiembrie 2022 în cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”, finanțat de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Guvernului României.

Proiectul a avut ca obiectiv principal realizarea unui amplu studiu interdisciplinar pentru identificarea necesităților și așteptărilor comunității românești din Ucraina, dar și a provocărilor specifice din perioada războiului (de la invadarea Ucrainei de către Rusia la 24 februarie 2022).

Studiul prevede cercetări în 3 dimensiuni diferite (interviu de tip focus grup, sondaj sociologic combinat, analiza presei de limba română) în baza unei metodologii interdisciplinare.

Proiectul derivă din necesitatea de a stabili la nivelul politicii României, dar și a Ucrainei, necesitățile reale ale comunității românești și percepțiile sociale actuale.

În cadrul proiectului au avut loc următoarele activități:

- 3 interviuri de tip focus grup în regiunile Transcarpatia, Odesa și Cernăuți, cu participarea membrilor reprezentativi ai comunităților românești;

- realizarea unui sondaj sociologic combinat (telefonic și online);

- analiza presei de limba română începând cu perioada acțiunilor militare la scară largă a Rusiei;

- publicarea rezultatelor pe website-ul Institutului de Studii Politice și Capital Social și popularizarea lor în presa din Ucraina, România, Republica Moldova și alte state;

- publicarea broșurii-raport.

Echipa de cercetare s-a compus din specialiști în sociologie, politologie și relații internaționale, reprezentanți ai comunității românești din Ucraina, cu studii obținute la universitățile din Cernăuți și București.

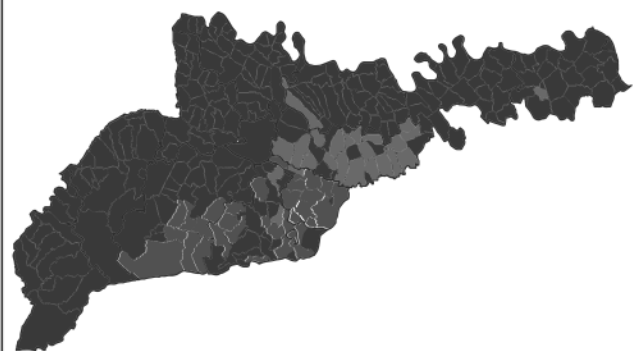
Institutul de Studii Politice și Capital Social a colaborat în timpul realizării acestui proiect cu specialiști de la Universitatea Națională „Iuri Fedkvoci” din Cernăuți, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, cu membrii colectivi ai Consiliului Național al Românilor din Ucraina, Asociația Culturală „Valea Prutului” din regiunea Cernăuți, filiala Centrului Media BucPress din regiunea Transcarpatia, Asociația Tinerilor Români din Transcarpatia, Asociația „Basarabia” a românilor din regiunea Odesa, Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Odesa și Centrul de Informare al României la Ismail.

FUNDAMENTAREA TEORETICO-METODOLOGICĂ A SONDAJULUI SOCIOLOGIC, REALIZAT ÎN REGIUNILE CERNĂUȚI, TRANSCARPATIA ȘI ODESA

Sondajul sociologic realizat de Institutul de Studii Politice și Capital Social s-a bazat pe o metodă combinată de colectare a datelor sociologice: sondarea opiniei publice prin telefon și sondarea prin internet (prin intermediul formularelor online) cu folosirea chestionarului unic. Eșantionul a fost selectat în baza metodei cotelor, fiind folosită o stratificare triplă – câte una pentru fiecare regiune.

REGIUNEA CERNĂUȚI

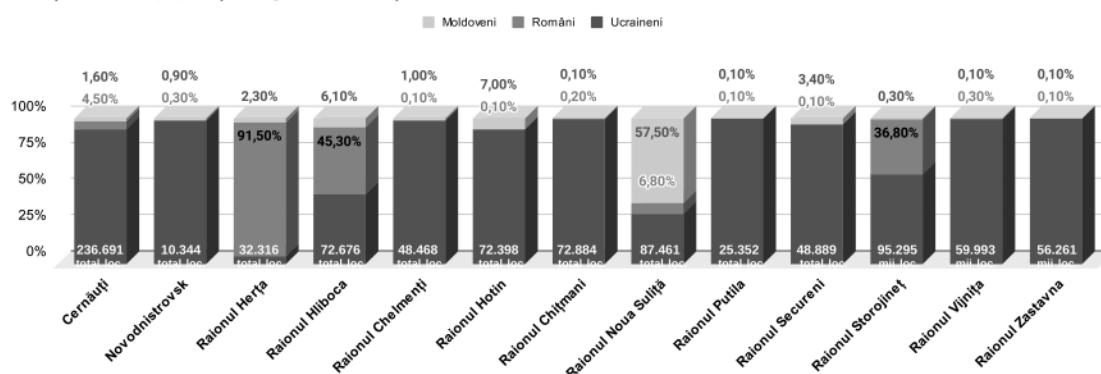
include nordul Bucovinei, Ținutul Herța și nordul Basarabiei.

Potrivit recensământului populației Ucrainei din 2001, în regiunea Cernăuți locuiesc 689,1 de mii de etnici ucraineni (75%), 114,6 de mii de etnici români (12,5%) și 67,2 de mii de etnici „moldoveni” (7,3%)[1]

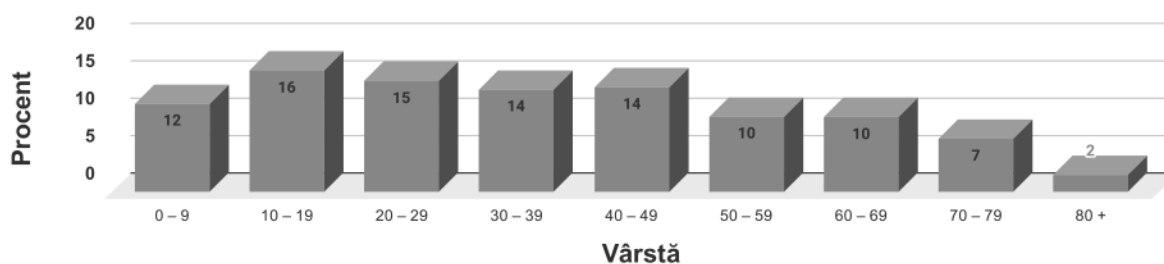
Românii din regiunea Cernăuți locuiesc în actualul raion Cernăuți (fostele raioane Herța, Hliboca, Storjineț, Noua Suliță, or. Cernăuți) și raionul Nistru (comuna Mămăliga).

Componența etnică a populației regiunii Cernăuți, 2001

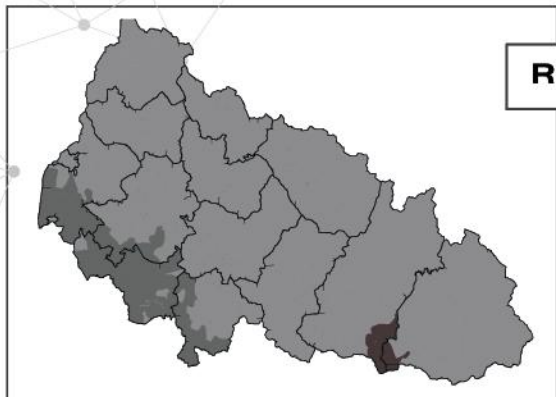
Românii și „moldovenii” din regiunea Cernăuți, după cum sunt trecuți în recensământ, fiind vorbitori de limba română, sunt analizați în studiu ca o unică comunitate românofonă sau un grup separat vorbitor de limba română, constituind 181,8 mii de persoane sau 19,8% din populația regiunii Cernăuți.

Structura populației regiunii Cernăuți după vârstă, 2001

Comunitatea românească din regiunea Cernăuți este una preponderent rurală. Structura populației regiunii (919 de mii) în funcție de sex este 46,8% de bărbați și 53,2% de femei [2]. Structura populației după vârstă a fost folosită în studiu, ca și structura în funcție de sex, dar cu luarea în calcul a îmbătrânirii populației în Ucraina cu 6-10% comparativ cu 2001 în legătură cu reducerea natalității în anii 2012-2021, potrivit unui raport ONU [3].

REGIUNEA TRANSCARPATIA

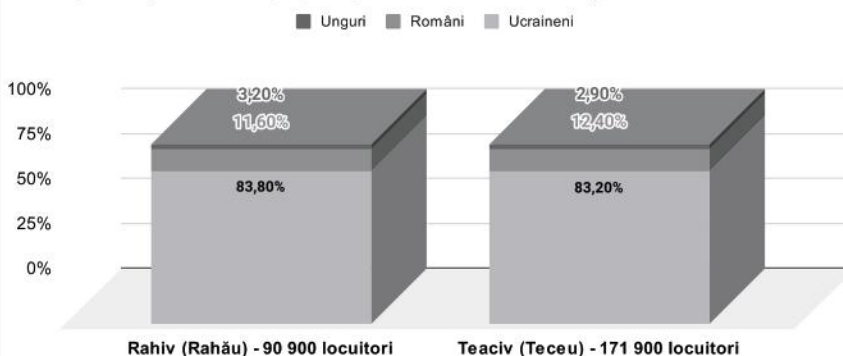

Regiunea Transcarpatia include zona istorică cunoscută ca Maramureșul din dreapta Tisei. Potrivit recensământului populației Ucrainei din 2001, în Transcarpatia locuiesc 1010,1 de mii de ucraineni (80,5%), 151,5 de mii de unguri (12,1%) și 32,1 de mii de români (2,6%) [4]. Românii din Transcarpatia locuiesc în fostele raioane Teacev (Teceu) și Rahiv (Rahău). Majoritatea localităților cu populație românească au fost incluse în comuna Slatina.

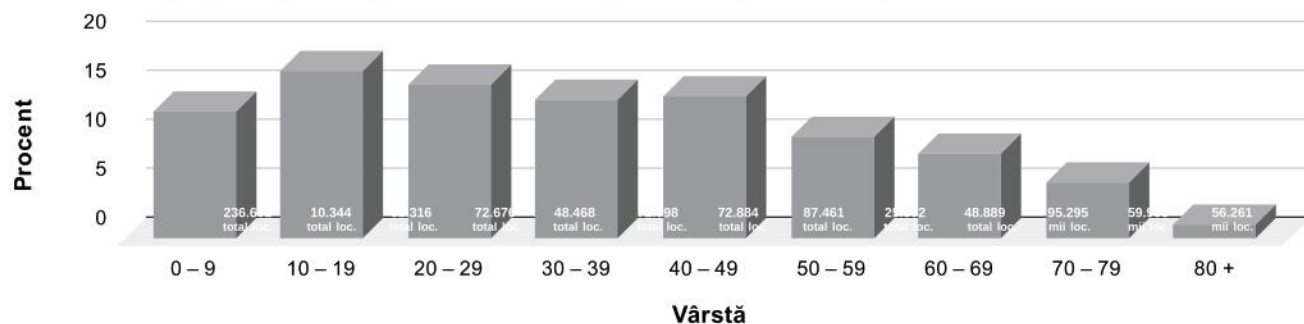
Structura populației regiunii Transcarpatia (1258,3 de mii) în funcție de sex este 48,1% de bărbați și 51,9% de femei [5]. Structura populației după vârstă [6] a fost folosită în studiu, ca și structura în funcție de sex, dar cu luarea în calcul a îmbătrânirii populației în Ucraina cu 6-10% comparativ cu 2001, potrivit datelor ONU.

Comunitatea românească din Transcarpatia este preponderent rurală, iar numărul locuitorilor de la sate a crescut după proclamarea independenței Ucrainei.

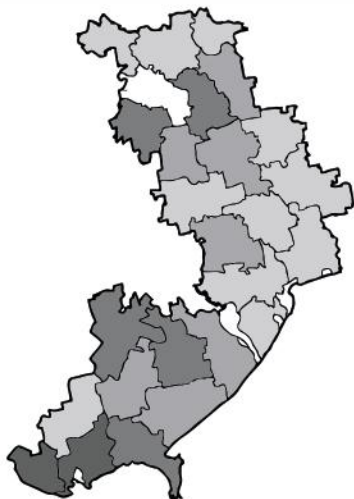
Componenta etnică a populației raioanelor Rahău și Teceu

Structura populației regiunii Transcarpatia după vârstă, 2001

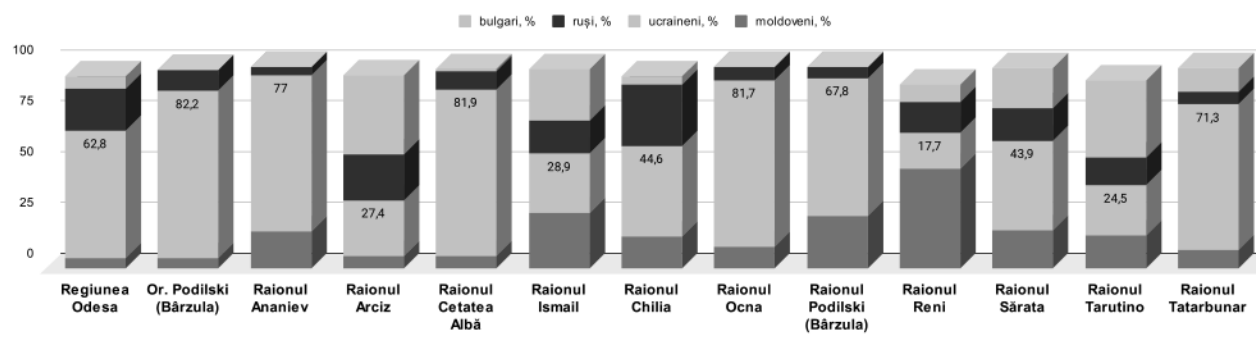
REGIUNEA ODESA

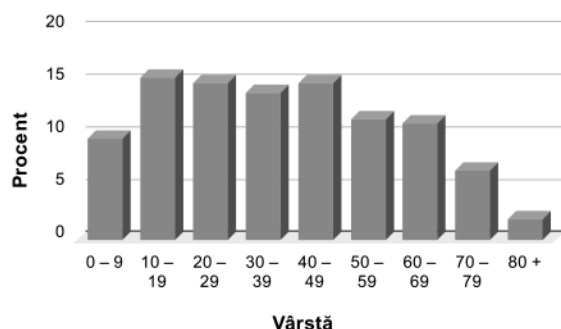
Regiunea Odesa include Bugeacul – parte din Basarabia istorică. Potrivit recensământului populației Ucrainei din 2001[7], în regiunea Odesa, locuiesc 1542,3 de mii de ucraineni, 508,5 de mii de mii ruși și 123,8 de mii de etnici „moldoveni” (5,0%). Recensământul arată că în regiunea Odesa locuiește un număr infim de români (sub 0,2%). În acest studiu etnicii „moldoveni” din recensământ au fost considerați românofoni, alături de comunitățile din regiunea Cernăuți și Transcarpatia, reprezentând un grup lingvistic unic.

Etnicii „moldoveni”, după cum sunt numiți în recensământ, locuiesc în nordul și sudul regiunii Odesa: fostele raioane Reni (49,0%), Ismail (27,6%), Podilski (Bârzula) (25,9%), Sărata (19,0%), Ananiev (18,1%)

Componența etnică a populației regiunii Odesa, 2001
(include raioanele și localitățile în care etnicii „moldoveni” reprezintă peste 5% din populație)

Structura populației regiunii Odesa după

Structura populației regiunii Odesa (2 milioane 469 de mii) în funcție de sex este 46,8% de bărbați și 53,2% de femei [8]. Structura populației după vârstă [9] va fi folosită în studiu, ca și structura în funcție de sex, dar cu luarea în calcul a îmbătrânirii populației în Ucraina cu 6-10% comparativ cu 2001, potrivit datelor ONU.

În total sunt 409,6 mii de românofoni sau 0,8% din populația Ucrainei. Suprapunerea structurii populației după vârstă (adaptată, cu luarea în calcul a îmbătrânirii populației), după sex și componența etnică în baza recensământului din 2001, rotunjirile în timpul calculării parametrilor eșantionului și calculului rezultatelor finale au determinat marja de eroare de 4%.

NOTE

[1] Numărul și componența populației din regiunea Cernăuți, conform rezultatelor recensământului populației din Ucraina, 2001 (în limba ucraineană) – acces: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/chernivtsi/> (25.09.2022)

[2] Rezultatele recensământului, regiunea Cernăuți (în limba ucraineană), – acces: http://2001.ukrcensus.gov.ua/regions/reg_chmv/ (20.09.2022)

[3] Raport demografic ONU: procese demografice - 2021, <https://ukraine.un.org/uk/159271-analitychna-dovidka-on-demohrafichni-protsezy> (15.09.2022)

[4] Numărul și componența populației din regiunea Transcarpatia, conform rezultatelor recensământului populației din Ucraina, 2001, structura națională (în limba ucraineană) – acces: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/zakarpattia/> (25.09.2022)

[5] Rezultatele recensământului, regiunea Transcarpatia (în limba ucraineană), – acces: http://2001.ukrcensus.gov.ua/regions/reg_zakar/ (20.09.2022)

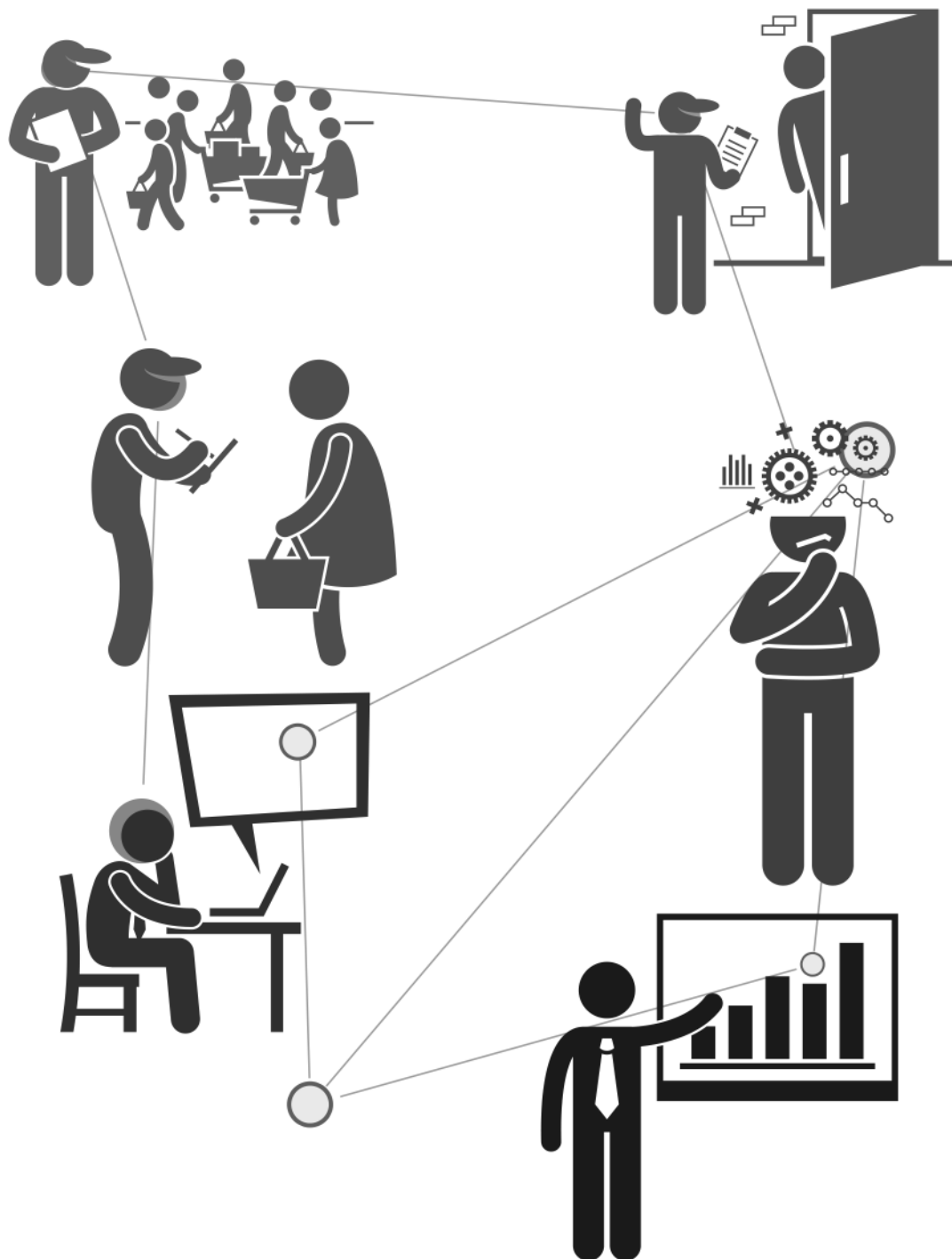
[6] Numărul și componența populației din regiunea Transcarpatia, conform rezultatelor recensământului populației din Ucraina, 2001, structura în funcție de sex <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/age/zakarpattia/> (11.09.2022)

[7] Numărul și componența populației din regiunea Odesa, conform rezultatelor recensământului populației din Ucraina, 2001 (în limba ucraineană) – acces: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/odesa/> (25.09.2022)

[8] Rezultatele recensământului, regiunea Odesa (în limba ucraineană), – acces: http://2001.ukrcensus.gov.ua/regions/reg_odes/ (20.09.2022)

[9] Numărul și componența populației din regiunea Odesa, conform rezultatelor recensământului populației din Ucraina, 2001, structura în funcție de sex <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/age/odesa/> (12.09.2022)

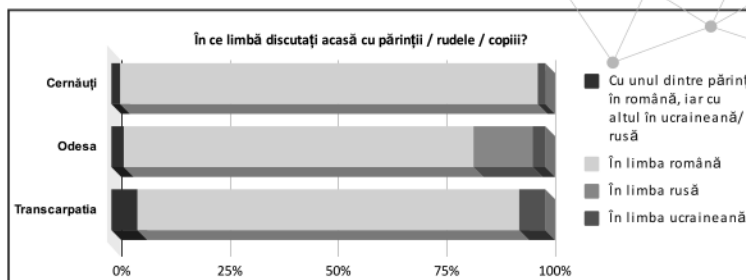
REZULTATELE SONDAJULUI

Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți a realizat în perioada 15-25 octombrie 2022 un sondaj sociologic în baza metodei cotelor (prin telefon și online) cu un eșantion de 740 de persoane, reprezentând o structură în miniatură a comunității românești din Ucraina. Rezultatele sondajului sunt prezentate în continuare.

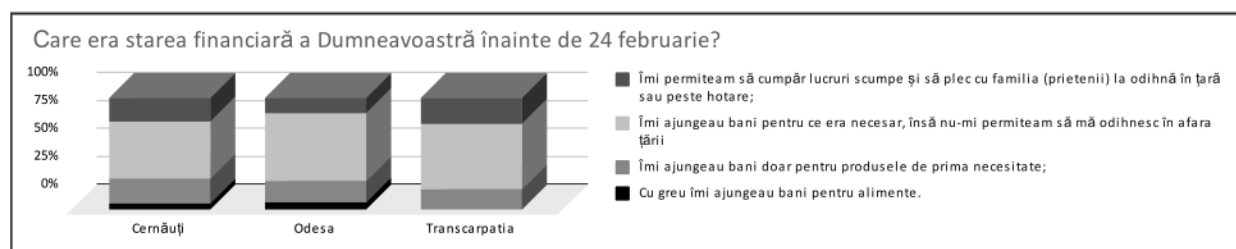
Limba română este vorbită în Ucraina

92% dintre respondenți au declarat că discută acasă cu părinții / rudele / copiii în limba română (3% – în limba rusă, 2% – în limba ucraineană, iar 2% – cu unele rude în română, cu altele – în ucraineană sau rusă). În limba rusă discută cel mai des între ei românii din regiunea Odesa, iar în limba ucraineană – în regiunea Cernăuți.

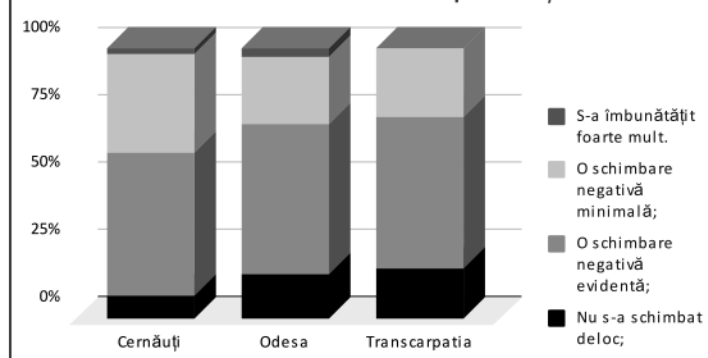

Starea financiară a comunității românești

54% dintre membrii comunității românești din Ucraina susțin că până la 24 februarie 2022 le ajungeau bani pentru ce era necesar, însă să nu-și permitau să se odihnească peste hotare. 22% dintre respondenți au declarat că le ajungeau bani pentru produsele de prima necesitate, iar 20% își permitau să cumpere lucruri scumpe. Doar 4% dintre români se aflau într-o situație financiară critică și nici nu aveau bani pentru alimente. Procentul acestui răspuns este mult mai mare în regiunea Odesa, spre deosebire de Cernăuți și Transcarpatia. De asemenea, românii din Maramureșul din dreapta Tisei au declarat într-un procent mai mare că își permitau să cumpere lucruri scumpe până la război.

Cum s-a schimbat starea voastră financiară după declanșarea războiului?

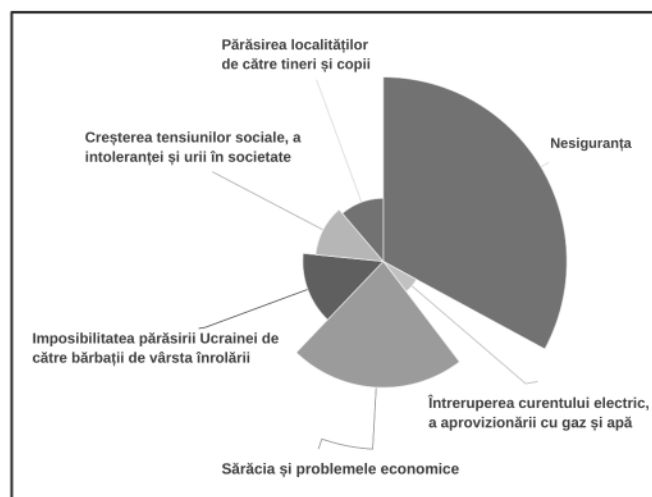
După declanșarea războiului, 54% dintre respondenți au declarat că observă o schimbare negativă evidentă a stării lor financiare, iar 33% constată o schimbare negativă minimală. Alte răspunsuri: „nu s-a schimbat deloc” – 11%, „s-a îmbunătățit foarte mult” – 2%, „s-a îmbunătățit puțin” – 1%.

Majoritatea respondenților (87%) constată o schimbare negativă (substanțială sau minimală) a situației lor financiare. Procentul celor care au răspuns că situația lor financiară nu s-a schimbat deloc este mai mare în regiunea Transcarpatia și foarte mic în regiunea Cernăuți.

De asemenea, 68% dintre respondenți susțin că au fost afectați foarte mult sau destul de mult de războiul din Ucraina. Puțin afectați se simt doar 9%, iar deloc afectați – 0%.

Nesiguranța și sărăcia – problemele comunității românești din Ucraina

73% dintre respondenți au declarat că cea mai gravă problemă determinată de război este nesiguranța. Urmează în acest rating al problemelor determinate de război sărăcia și problemele economice (50%), imposibilitatea părăsirii Ucrainei de către bărbații de vârstă înrolării (32%), creșterea tensiunilor sociale, a intoleranței și urii în societate (27%), părăsirea localităților de către tineri și copii (25%), problema funcționării normale a instituțiilor de învățământ (25%). De asemenea, 15% dintre românii din Ucraina au numit întreruperea curentului electric, a aprovizionării cu gaz și apă ca fiind o problemă gravă din perioada războiului. Sosirea în localitate a unui număr mare de persoane strămutate intern deranjează cel mai puțin comunitatea românească.

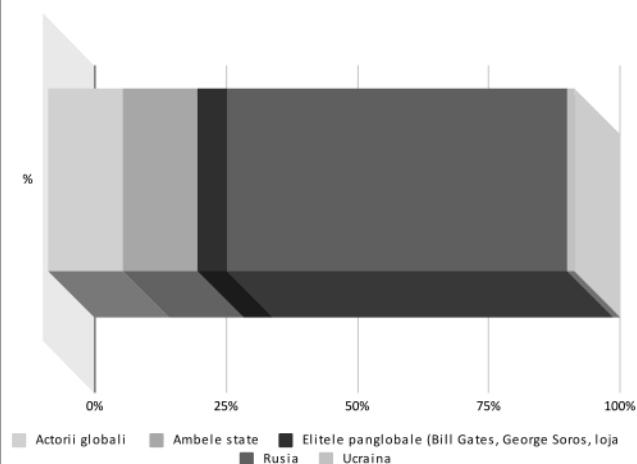

Rusia este considerată vinovată de declanșarea războiului

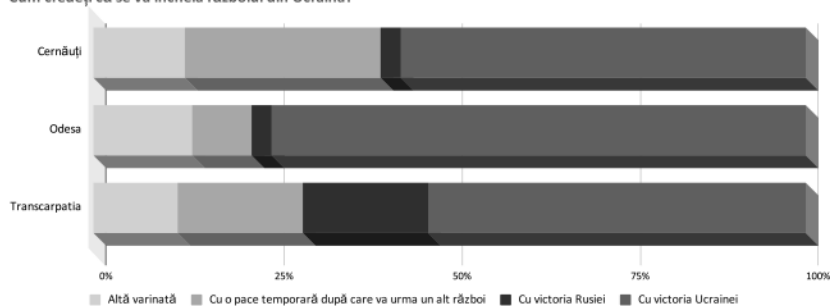
65% dintre participanții la sondaj consideră că Rusia este vinovată de declanșarea războiului, în timp ce Ucraina este acuzată doar de 1% dintre români. 14% dintre respondenți susțin că sunt vinovate ambele state, 14% dau vina pe actorii globali, iar 6% au ales răspunsul „elitele panglobale (Bill Gates, George Soros, loja masonică)”.

80% dintre reprezentanții comunității românești din Ucraina susțin că au rude, prieteni sau cunoscuți care luptă sau au luptat pe front și doar 57% dintre ei declară că știu persoane ucise în război, ceea ce indică o implicare directă a etnicilor români în ciocnirile militare ruso-ucrainene. La întrebarea „aveți rude, prieteni sau cunoscuți care luptă (au luptat) pe front în cadrul Forțelor Armate ale Ucrainei” românii din regiunile Cernăuți și Odesa au răspuns afirmativ într-un procent de 2-2,5 ori mai mare decât cei din regiunea Transcarpatia. Aceeași constatare este valabilă și în cazul persoanelor ucise în conflictul militar ruso-ucrainean.

Cine este vinovat, în opinia Dumneavoastră, de declanșarea războiului din Ucraina la 24 februarie 2022?

Cum credeți că se va încheia războiul din Ucraina?

Românii cred în victoria Ucrainei

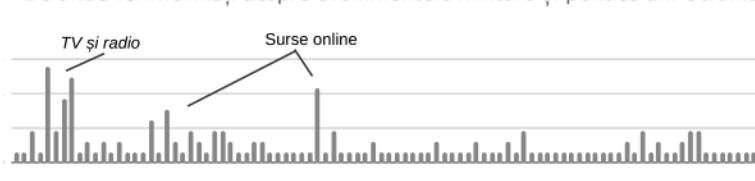
60% dintre membrii comunității românești din Ucraina cred în victoria statului lor în acest război, în timp ce în doar 4% susțin că Rusia va fi învingătoare. 22% dintre români presupun că va urma o pace temporară, după care războiul va re izbucni cu o nouă forță. O altă variantă au ales 13% dintre respondenți.

Televiziunea și Internetul – sursele principale de informare despre evenimentele de război

Românii din Ucraina se informează despre evenimentele militare și politice din Ucraina din mai multe surse concomitent. Având posibilitatea să aleagă mai multe răspunsuri, 64% dintre respondenți au ales posturile de televiziune și radio de limba ucraineană ca sursă de informare, 50% – posturile de televiziune și radio din România, 49% – rețelele de socializare, inclusiv paginile unor ziare sau agenții de știri, 45% – canalele de Telegram, 30% – presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa.

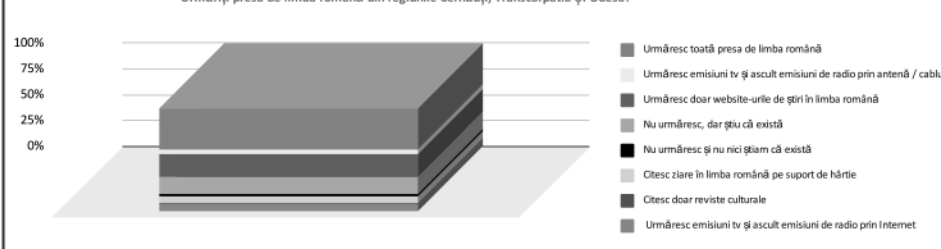
Menționăm popularitatea în creștere a presei online, a rețelelor de socializare și a canalelor de Telegram în mediul comunității românești din Ucraina. De asemenea, pentru marea majoritate a românilor din Ucraina principală sursă de informare rămân posturile de televiziune și radio de limba ucraineană, alături de presa din România.

De unde vă informați despre evenimentele militare și politice din Ucraina?

32% dintre români menționează că urmăresc toată presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa, în timp ce 25% precizează că nu o urmăresc, dar știu că există. 21% dintre respondenți susțin că urmăresc doar website-urile de știri în limba română, iar 10% – emisiuni tv și radio prin Internet. Se observă o descreștere a popularității ziarelor pe suport de hârtie, emisiunilor prin cablu / antenă și mai ales a revistelor culturale. Doar 2% din respondenți au recunoscut că nu au știut că există presă de limba română în Ucraina. În linii mari, 27% dintre români nu urmăresc presa de limba română din Ucraina, fiind deconectați total de la ea.

Urmăriți presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa?

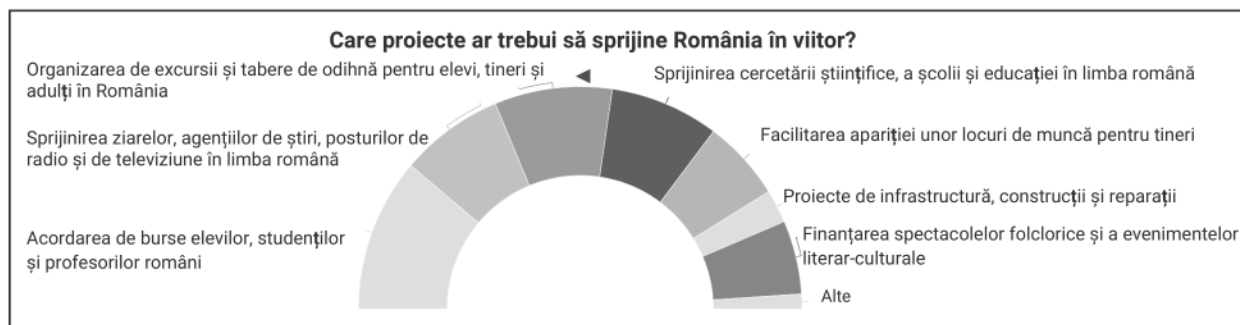
În regiunea Cernăuți respondenții au declarat de cele mai multe ori că urmăresc toată presa de limba română din Ucraina, în timp ce în regiunile Transcarpatia și

Odesa răspunsul cel mai răspândit este „nu urmăresc, dar știu că

există”, urmat de „emisiuni tv și de radio prin Internet”. Se resimte în aceste două regiuni o lipsă a accesului la informații în limba maternă.

Majoritatea proiectelor trebuie sprijinite, diversificate sau continuate

Întrebați care proiecte trebuie să sprijine România în viitor, având posibilitatea să aleagă mai multe variante de răspuns, 73% dintre români au menționat „acordarea de burse elevilor, studenților și profesorilor români”. În continuare opiniile par destul de împărțite, demonstrând necesitatea sprijinirii de către statul român a unor proiecte în diverse domenii cu necesități specifice. 59% dintre respondenți consideră că Guvernul român trebuie să organizeze excursii și tabere de odihnă pentru elevi, tineri și adulți în România, 55% au ales răspunsul „sprijinirea cercetării științifice, a școlii și educației în limba română”, 52% – „sprijinirea ziarelor, agențiilor de știri, posturilor de radio și de televiziune în limba română”, 46% – „facilitarea apariției unor locuri de muncă pentru tineri”, 40% – „proiecte de infrastructură, construcții și reparații”, 37% – „finanțarea spectacolelor folclorice și a evenimentelor literar-culturale”, 7% – alte proiecte. Sondajul arată că majoritatea proiectelor trebuie sprijinite, diversificate sau continuate, existând diverse solicitări noi destul de populare ca, de exemplu, facilitarea apariției unor locuri de muncă pentru tineri.

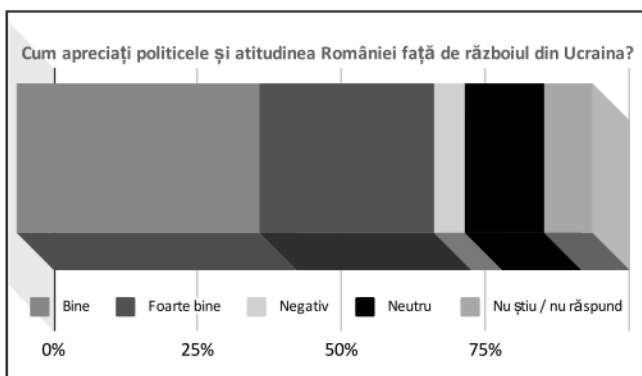
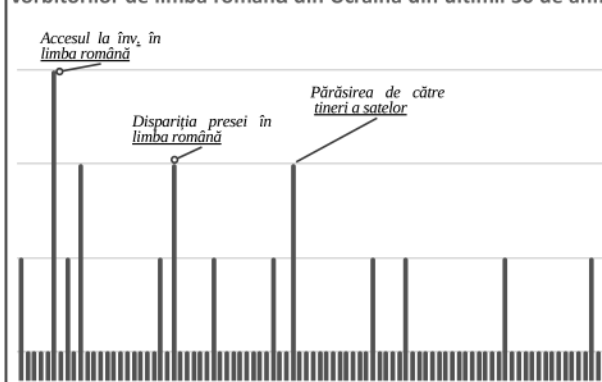

66% dintre respondenți au declarat că au auzit de proiectul de acordare de burse elevilor români, dar și de ajutoarele umanitare oferite de România, inclusiv prin Departamentul pentru Românii de Pretutindeni. Alte proiecte cunoscute de comunitatea românească în ordine descrescătoare: locuri de studii fără taxă la universități și licee din România (36%), proiecte culturale (28%), granturi de sprijin în perioada războiului (25%), proiecte de educație și cercetare (18%), proiecte de presă (17%). În același timp, 4% dintre respondenți au declarat că nu au auzit până acum de niciun proiect finanțat de statul român, în timp ce 27% au auzit de toate.

Accesul la învățământ în limba maternă și la presă – cele mai importante probleme ale comunității românești

64% dintre membrii comunității românești din Ucraina susțin că accesul la învățământ în limba maternă este cea mai mare problemă din ultimii 30 de ani, urmând închiderea ziarelor, dispariția emisiunilor de televiziune și radio în limba română (52%), un interes scăzut al României față de situația comunității românești (48%), părăsirea de către tineri a satelor, depopularea zonelor rurale (43%), politica Ucrainei care nu a fost una favorabilă pentru comunitatea română (43%), lipsa de investiții ale Ucrainei în localitățile unde locuiesc vorbitorii de limba română (42%). Doar 6% dintre respondenți consideră ca fiind o problemă reală lipsa accesului la studii în limba ucraineană pentru o mai bună integrare a vorbitorilor de limba română în societate.

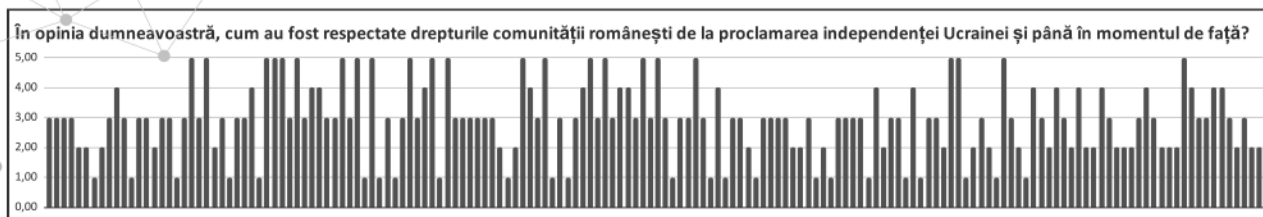
Care sunt cele mai mari probleme ale comunității românești / vorbitorilor de limba română din Ucraina din ultimii 30 de ani:

Politica statului român față de Ucraina în contextul războiului cu Rusia este văzută foarte pozitiv sau pozitiv (43 și respectiv 26%) și doar 4-5% dintre respondenți consideră acțiunile României ca fiind fără niciun impact. Majoritatea românilor consideră politica României de sprijin a Ucrainei ca fiind una pozitivă și corectă. Procentul celor care consideră că politica statului român a fost una negativă sau neutră din punct de vedere al impactului este mai mare în regiunea Odesa decât în celelalte două zone locuite de etnicii români.

Unele drepturi ale comunității românești au fost respectate, iar altele – nu

51% dintre respondenți consideră că de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față unele drepturi ale comunității românești au fost respectate, iar altele – nu. 29% dintre membrii comunității românești susțin că drepturile lor nu au fost respectate. Doar 12% dintre vorbitorii de limba română sunt convinși că toate drepturile lor au fost respectate cu strictețe, în timp ce 8% – au decis să nu răspundă la această întrebare.

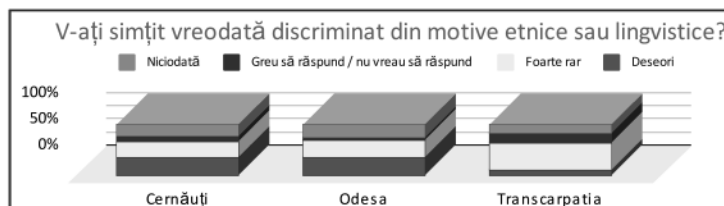

În general 80% dintre vorbitorii de limba română din Ucraina au menționat că au existat anumite probleme mai mici sau mai mari la acest capitol.

Pe scara de la 1 la 5, unde 1 înseamnă drepturi nerespectate, iar 5 – respectate cu strictețe, românii au ales cel mai des 3 (43%) sau 2 (18%).

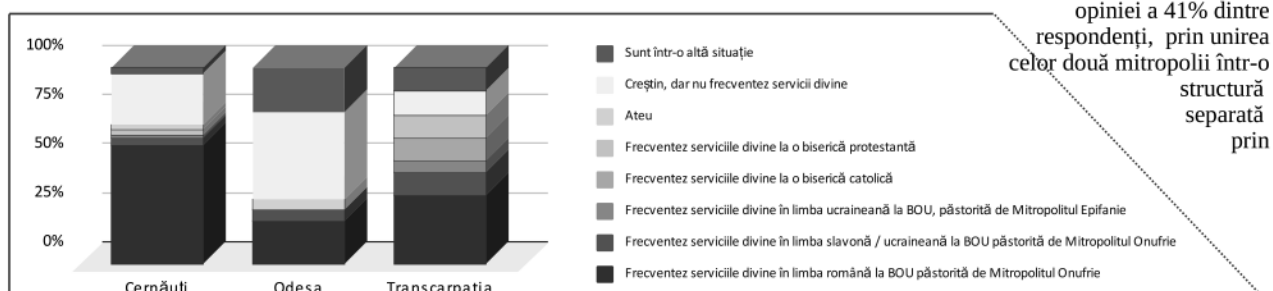
Părerile sunt foarte împărțite la capitolul prezenței sau absenței elementelor de discriminare din motive etnice sau lingvistice în viața românilor din Ucraina. 35% dintre respondenți susțin că s-au simțit deseori discriminați, 33% – foarte rar, 23% – niciodată, iar 9% nu au vrut să răspundă la această întrebare.

Cei mai discriminați se consideră românii din regiunea Cernăuți, iar cei mai nediscriminați – cei din Transcarpatia. O poziție de mijloc o ocupă opinia vorbitorilor de limba română din sudul Basarabiei. Totuși, în nicio regiune nu există vreo părere unică, răspunsurile variind de la „am fost discriminați deseori” până la „niciodată nu m-am simțit discriminați”.

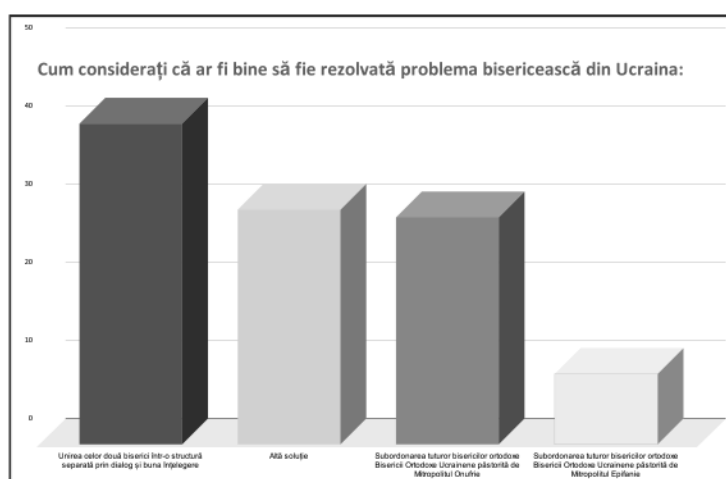

Structura confesională a comunității românești din Ucraina

Jumătate dintre membrii comunității românești din Ucraina au declarat că frecventează serviciile divine în limba română la Biserica Ortodoxă Ucraineană păstorită de Mitropolitul Onufrie, care s-a subordonat canonic până la sfârșitul lunii mai 2022 Patriarhiei de la Moscova, iar 29% au precizat că sunt creștini, dar nu frecventează serviciile divine. Problema conflictului dintre cele două biserici ortodoxe din Ucraina trebuie rezolvată, potrivit

dialog și buna înțelegere. 30% dintre vorbitorii de limba română consideră că trebuie găsită o altă soluție, 20% își doresc subordonarea tuturor lăcașelor de cult Bisericii Ortodoxe Ucrainene păstorită de Mitropolitul Onufrie, iar 9% – Bisericii Ortodoxe Ucrainene păstorită de Mitropolitul Epifanie.

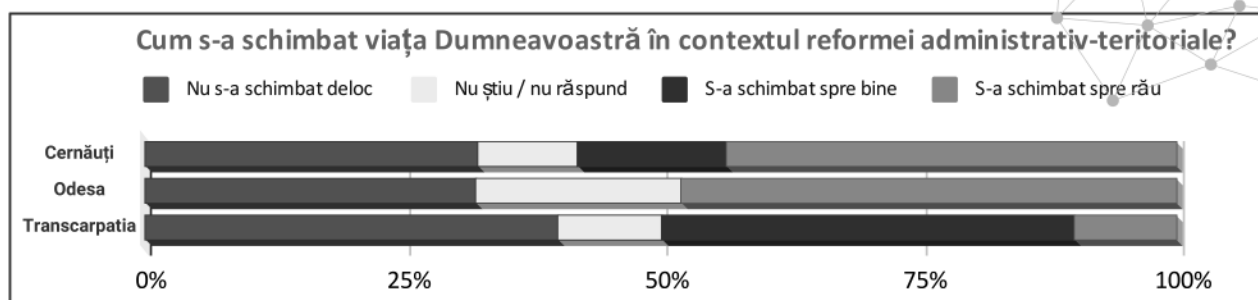

Românii din regiunea Cernăuți susțin într-un procent mai mare Biserica Ortodoxă Ucraineană păstorită de Mitropolitul Onufrie, spre deosebire de locuitorii celorlalte regiuni, considerând că fosta mitropolie subordonată canonic Patriarhiei de la Moscova trebuie să fie una dominantă în societate. De asemenea, este destul de răspândit răspunsul „altă soluție”, semnificând un procent important al vorbitorilor de limba română care sunt indeciși.

61% dintre respondenți consideră că este o idee bună deschiderea unor lăcașe de cult în regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa de către Biserica Ortodoxă Română, 35% – au ales să nu răspundă la această întrebare, în timp ce pentru 4% această idee este una rea, răspuns întâlnit în regiunile Cernăuți și Odesa. Numărul celor indeciși este, totuși, destul de mare.

Reforma administrativ-teritorială din Ucraina: mai mult cu efecte negative decât pozitive

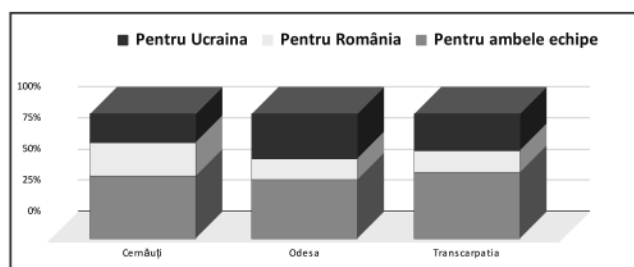
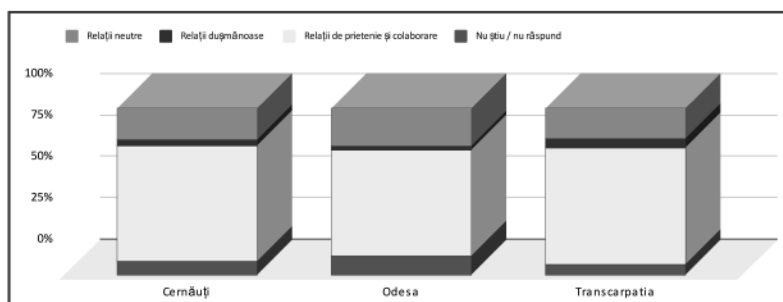
40% dintre respondenți consideră că în urma reformei administrativ-teritoriale din Ucraina au avut loc unele schimbări pozitive și altele negative, în timp ce 25% observă doar efecte negative. Pentru 20% dintre membrii comunității românești nu s-a schimbat nimic în viața lor și doar 8% menționează o schimbare pozitivă. În linii mari, această reformă este considerată ca fiind una mai mult cu efecte negative decât pozitive în mediul vorbitorilor de limba română din Ucraina.

Cei mai nemulțumiți de reforma administrativ-teritorială din Ucraina sunt românii din regiunea Odesa, urmând cei din Cernăuți, cu atitudini mult mai împărțite și încheind cu regiunea Transcarpatia, în care nemulțumirea este la un nivel destul de mic. 69% dintre respondenți apreciază că relațiile dintre Ucraina și România sunt de prietenie și colaborare, în timp ce 19% le consideră neutre. 9% nu știu ce să răspundă la această întrebare, iar 4% consideră că relațiile bilaterale Kiev-București sunt dușmănoase.

Relațiile dintre Ucraina și România sunt de prietenie și colaborare

69% dintre respondenți apreciază că relațiile dintre Ucraina și România sunt de prietenie și colaborare, în timp ce 19% le consideră neutre. 9% nu știu ce să răspundă la această întrebare, iar 4% consideră că relațiile bilaterale Kiev-București sunt dușmănoase.

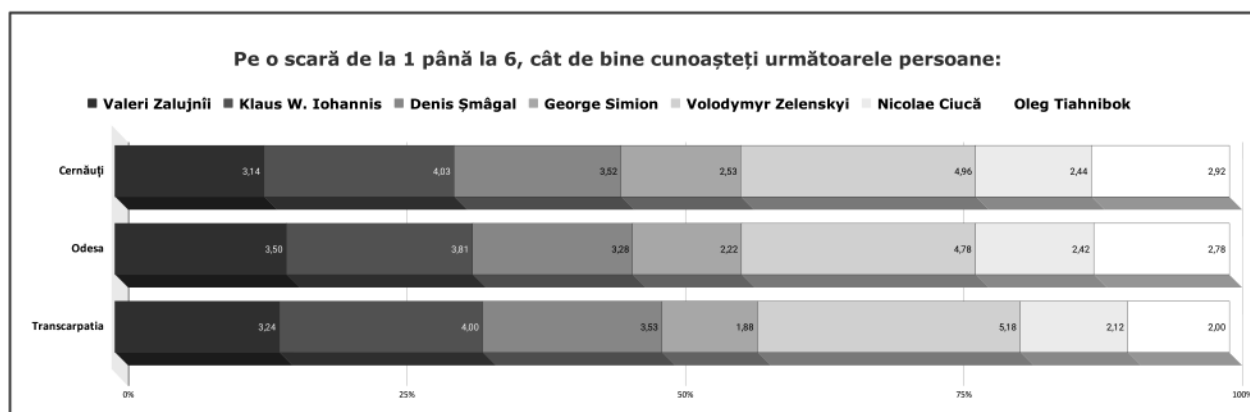

Românii din Ucraina țin pumnii pentru echipele naționale de fotbal ale ambelor state

Dacă echipa națională de fotbal a Ucrainei va juca un meci cu echipa națională de fotbal a României 50% dintre respondenți vor ține pumnii pentru ambele echipe, 27% - pentru Ucraina și 23% pentru România. Aceste rezultate demonstrează existența unei tendințe în mediul comunității românești de a edifica o combinație internă armonioasă între identitatea etnică și cea civică.

Politicienii ucraineni – mult mai cunoscuți decât cei români

Cel mai cunoscut politician în mediul comunității românești este președintele Ucrainei Volodimir Zelenski (76% dintre respondenți susțin că știu multe sau foarte multe informații despre el), urmat de președintele României Klaus Iohannis (46%), premierul ucrainean Denis Șmăgal (36%) și comandantul șef al Forțelor Armate ale Ucrainei, Valeri Zalujni (32%). Politicienii români sunt cunoscuți mult mai puțin decât cei ucraineni.

Cei mai necunoscuți politicieni în mediul comunității românești din Ucraina sunt: liderul partidului AUR George Simion (45% dintre respondenți susțin că nu știu cine este), premierul român Nicolae Ciucă (44%) și politicianul naționalist ucrainean Oleg Tiahnibok (26%). Membrii comunității românești sunt mult mai conectați la viața politică din Ucraina decât la cea din România prin intermediul presei de limba ucraineană sau română pe care o urmăresc.

REZULTATELE INTERVIURILOR DE TIP FOCUS GRUP CU MEMBRII COMUNITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN REGIUNILE TRANSCARPATIA, ODESA ȘI CERNĂUȚI

Cercetarea calitativă din cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”, bazată pe metoda interviului de tip focus grup și-a propus să identifice principalele probleme, păreri, așteptări și propuneri la nivelul comunității românești din Ucraina în perioada războiului, să evalueze și să ierarhizeze problemele, riscurile, așteptările pentru îmbunătățirea situației românilor din regiunile Transcarpatia, Cernăuți și Odesa. Drept grupuri țintă au fost aleși reprezentanții comunității românești din cele trei regiuni din Ucraina, unde sunt localități cu populație românească, școli cu predare în limba română și se păstrează identitatea românească prin limbă, cultură și religie.

INTERVIUL DE TIP FOCUS GRUP, DESĂȘURAT ÎN REGIUNEA TRANSCARPATIA

6 octombrie 2022 (17:00-18:30)

Au participat 4 persoane – reprezentanți ai mediului asociativ, cadre didactice, jurnaliști, preoți. Numele participanților a fost schimbat în timpul citării.

Transcrierea rezumativă a discuțiilor la focus grupul nr. 1 (regiunea Transcarpatia) Secțiunea I

Cât de mult a fost afectată de război comunitatea românească din regiunea Dumneavoastră? Care sunt cele mai grave probleme determinate de război?

– „...locurile noastre nu au fost direct afectate, dar simțim și noi ceea ce se întâmplă.

Avem mulți refugiați și chiar de la noi foarte mulți sunt plecați peste hotare”.

– „Mulți din zona noastră și înainte plecau la muncă în UE, dar acum nu pot pleca pentru a-și întreține familiile. Unii au reușit să plece la început, părăsind casele, dar alții, și anume bărbații, trebuie să se ascundă de mobilizare”.

– „Situția privind învățământul la fel e jalnică... sunt plecați peste hotare nu doar copiii, dar și multe cadre didactice ceea ce reprezintă încă un factor care direct influențează asupra situației învățământului. Și, desigur, mulți nu se vor mai întoarce”.

Sunt oare românii din Ucraina informați corect despre evenimentele de război? Există acces la informații?

– „Sunt destule surse de informare, dar nu se știe cât de adevărate...”

– „Și da, și nu...Trebuie de citit surse oficiale”.

– „Sigur că propagandă există din ambele părți...”

Cum se va încheia războiul din Ucraina? Cine va fi învingător?

– „Cred că Ucraina deja a câștigat...”

– „Războiul se va termina cu semnarea unui Act de victorie”.

Cum apreciați politicele și atitudinea României față de războiul din Ucraina?

– „România a făcut foarte mult și a acordat cel mai mare sprijin pentru Ucraina. În plus, România susține poziția politică a Ucrainei”.

– „România mereu a fost alături de noi. Dar cu începerea războiului la scară largă, ne-a dovedit încă o dată prin tot felul de ajutor susținerea și sprijinul său”.

Secțiunea II

În ce măsură a reușit România prin granturi, ajutoare umanitare sau alt sprijin să ajute comunitatea română din Ucraina în perioada războiului?

– „România pentru prima dată ne susține pe toate planurile”.

– „Foarte mult ne ajută România....începând de la Guvern și până la un simplu cetățean”. – „Extrem de mult sprijin”.

Care proiecte ar trebui să sprijine România în viitor? Care sunt cele mai importante?

– „Cu siguranță trebuie susținute proiectele ce țin de educație în limba română și, la fel, promovarea culturii”.

– „Educația și cultura, căci anume ele sunt în degradare”.

– „Legea Ucrainei privind învățământul limitează la maxim dreptul de a obține studii în limba maternă. Limba română va deveni pentru copiii noștri limbă străină. Propun să fie susținută ideea de a crea școli private cu predare în limba română. Căci, altfel, pierdem totul.... (legea permite asemenea școli, care pot fi susținute de statul român)”.

Ce impact are asupra comunității românești presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa?

– „La toate evenimentele comunității sunt prezenți jurnaliști”.

– „Presa nu va mai exista”.

– „Din octombrie televiziunea publică depinde de Kiev... În regiune a mai rămas un singur ziar, care se autofinanțează și prin diverse ajutoare de către Ion Botoș de la Asociația „Dacia”. Se tipărește o dată la 2-3 luni, plus mai avem televiziunea publică din Ujgorod”.

Secțiunea III

Cum au fost respectate drepturile comunității românești de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față? A existat discriminare etnică sau lingvistică?

– „Au fost multe și de toate...”

– „După părerea mea, integrarea, cum o numește Kievul, mai mult ar semăna să fie o asimilare (așa se simte)”.

– „Ca să te simți respectat la fel ca un ucrainean, trebuie să fii cu două trepte mai sus decât el”.

Care sunt cele mai importante probleme ale comunității românești / vorbitorilor de limba română din Ucraina din ultimii 30 de ani?

– „Educația... Păstrarea școlilor cu predare în limba română”.

– „Degradarea culturii și a educației printre tineret. Aleg școli ucrainene, fără inspirație a iubirii limbii române, culturii și istoriei României. Copiii nu știu de valori naționale. Pentru ce să fiu român, spun ei”.

– „Nu e la modă să te pronunți că ești român. Se simte distanța de Patria-mamă... Ce-i drept, acum situația se schimbă. Se schimbă atitudinea ucrainenilor față de români după ce văd acțiunile României în situația dată”.

Cum considerai că ar fi bine să fie rezolvată problema bisericească din Ucraina, ne referim la disputa dintre cele două biserici ortodoxe?

– „...fiind reprezentant al altei religii, mă abțin de la răspuns”.

– „Ca preot ortodox zic că e foarte dureros ceea ce se întâmplă. Cei ce administrează nu pricep ce fac. Soluția ar fi reorganizarea bisericii din Ucraina, dar e imposibil. La noi în comunitate majoritatea umblă la biserica ortodoxă a Patriarhiei Moscovei. Ar trebui discuții și soluționare la nivel mondial”.

– „Biserica și statul sunt diferite. Biserica e biserică, statul e stat. În ce religie m-am născut, în aceea rămân și nu mă poate nimeni convinge în ceva contrar. Nu trebuie să se implice statul în religie”.

Cum s-a schimbat viața comunității românești în contextul reformei administrativ-teritoriale, în urma căreia au apărut alte raioane, o serie de comune și o nouă structură a administrațiilor locale?

– „Comuna Slatina are doar beneficii și plusuri...”

– „Reforma administrativ-teritorială presupune schimbări pozitive pentru Solotvino (Slatina) și este destul de reușită, ce nu pot spune despre alte unități administrativ-teritoriale”. – „Slatina a putut reuni în jurul său satele românești, doar un sat românesc a rămas într-o altă comunitate administrativ-teritorială. Desigur că mai sunt multe de făcut, dar nu le putem analiza pe toate din lipsa banilor. Dar oamenii sunt harnici, gospodari și au o viziune europeană”.

Cum apreciați relațiile dintre România și Ucraina în momentul de față?

– „Aș numi relațiile ca fiind la apogeul său de prietenie”.

– „Foarte multe face partea română”.

– „Foarte bune!...”

Analiza discuțiilor cu membrii comunității românești din regiunea Transcarpatia

Comunitatea românească din regiunea Transcarpatia nu este direct afectată de acțiunile militare din țară, dar, ca și orice altă zonă a Ucrainei, are de suferit în urma consecințelor indirecte ale conflictului armat. Sunt etnici români care luptă în estul și sudul țării, sunt mulți plecați peste hotare, alții, rămași acasă – se confruntă cu o serie de probleme financiare. Plecând la muncă în UE, odinioară ei își puteau întreține familiile. Sunt mulți transcarpatieni implicați în acțiuni de voluntariat și ajutor pentru persoanele strămutate din estul țării. Problema refugiaților include un număr mare de localnici plecați peste hotare cu familiile lor. Copiii nu-și mai continuă studiile în unele sate românești. Sunt și cadre didactice plecate peste hotare.

Toți respondenții sunt de părere că regiunea Transcarpatia este afectată în diferite domenii ale vieții, cum ar fi: economia, învățământul, sistemul medical ș.a.m.d. Informarea privind evenimentele din țară ar părea să fie suficientă, dar, după cum a menționat vorbitorul Petru, „propagandă există din ambele părți...”.

Toți participanții la focus grup sunt de aceeași părere – anume Ucraina va fi învingătoare în acest război sau deja este, fiindcă și-a câștigat respectul întregii comunități mondiale în această confruntare cu statul agresor, Rusia. De la declanșarea războiului la scară largă multe state au sprijinit Ucraina. A fost menționat faptul că anume România este una dintre cele mai deschise și prietenoase țări din UE, oferind Ucrainei tot felul de ajutoare, demonstrând a căta oară bunele sale intenții ca stat vecin.

De la simplu cetățean și până la Guvern, România și poporul român au ajutat Ucraina.

Toate ajutoarele umanitare, granturile, proiectele au avut un impact pozitiv și, după cum a menționat vorbitorul Anatol, „pentru prima dată România ne susține în toate domeniile”.

Anume educația, presa și cultura necesită susținere continuă pentru păstrarea identității românești și a comunității după terminarea războiului. A fost susținută ideea înființării școlilor private cu predare în limba română de mai mulți participanți la discuții, deoarece art. 7 din Legea privind învățământul este în implementare, iar consecințele realizării legislației în domeniu deja se resimt prin reducerea orelor de limba română în școli. „Copiii etnici români vor învăța limba română ca limbă străină”, susțin respondenții.

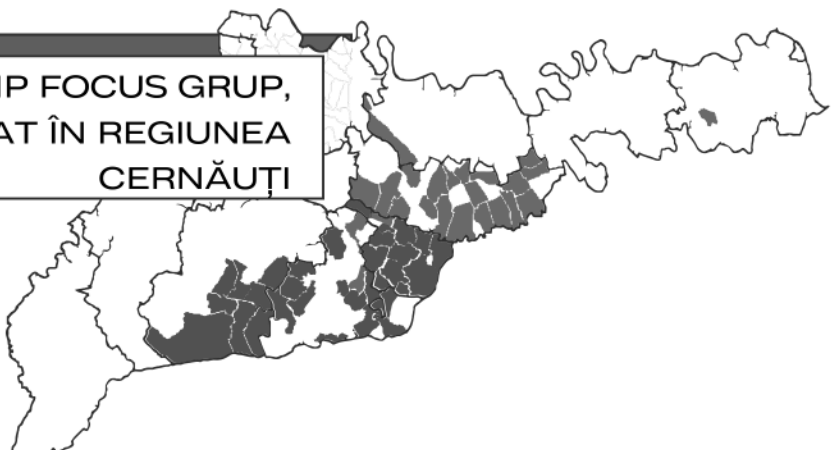
Un alt instrument important pentru supraviețuirea identitară a comunității românești îl are presa. A fost menționată dependența tot mai mare a redacțiilor publice de radio și televiziune de politicile editoriale ale Kievului, și nu de interesele comunității.

În ultimii 30 de ani de la proclamarea independenței Ucrainei au existat probleme, care la un moment dat se rezolvau și apoi apăreau din nou sau care rămăneau nesoluționate. Tot felul de politici publice ale Kievului privind integrarea comunității românești sunt niște arme invizibile de asimilare. Vorbitorul Irina a menționat: „După părerea mea, integrarea, cum o numește Kievul, mai mult ar semăna să fie o asimilare”. În ultimii ani cu o nouă forță a fost discutată problema limbii și viitorul școlilor românești în Ucraina, inclusiv din regiunea Transcarpatia.

O altă problemă majoră ține de identitatea etnică: „Degradarea culturii și a educației printre tineret. Aleg școli ucrainene, fără inspirație a iubirii limbii române, culturii și istoriei României. Copiii nu știu de valori naționale. Pentru ce să fiu român, spun ei”. Din acest motiv, cele mai importante programe de finanțare ale României trebuie să sprijine domeniul culturii și al învățământului, idee susținută de toți vorbitorii: „Nu e la modă să te pronunți că ești român. Se simte distanța de Patria-mamă...”. A fost discutată ideea apariției unor școli private românești, care nu sunt interzise de lege și ar putea fi unica soluție în viitorul apropiat. Ce ține de religie, există libertatea alegerii bisericii, cu atât mai mult că în bisericile ortodoxe din satele românești, care aparțineau odinioară Patriarhiei de la Moscova, se permite oficierea serviciului divin în limba română, cu trecerea la slavona veche (limbă artificială, care are la bază dialectele slavilor de Sud) în unele momente ale Sfintei Liturghii.

O provocare pentru comunitățile românești este reforma administrativ-teritorială. În regiunea Transcarpatia toți participanții la interviul de focus grup au menționat că reforma a fost una cu efecte pozitive și, într-adevăr, are rezultate fructuoase. Comunitatea teritorială unită (comuna) Slatina (Solotvino) este una dintre cele mai prospere, cu oameni harnici și cu viziune pro-europeană. Este cea mai mare comună românească din Ucraina. Toate satele românești au rămas incluse în această comună și doar unul singur aparține altei unități teritoriale, fiindcă nu avea granițe comune cu celelalte localități.

A fost semnalat faptul că românii din regiune primesc numeroase ajutoare din partea statului român, iar relațiile dintre Ucraina și România sunt caracterizate ca fiind ajunse la apogeul său. Se simte un sprijin în toate domeniile din partea Bucureștiului în perioada războiului. Ajutorul vine nu doar pentru români, ci și pentru etnicii ucraineni. S-a schimbat într-o oarecare măsură atitudinea ucrainenilor față de români, pentru că „fratele s-a cunoscut la nevoie”.

INTERVIUL DE TIP FOCUS GRUP, DESFĂȘURAT ÎN REGIUNEA CERNĂUȚI

6 octombrie 2022 (19:00-20:30)

Au participat 4 persoane – reprezentanți ai mediului asociativ, cadre didactice, jurnaliști, primari, preoți.

Transcrierea rezumativă a discuțiilor la focus grupul nr. 1 (regiunea Cernăuți) Secțiunea I

Cât de mult a fost afectată de război comunitatea românească din regiunea Dumneavoastră? Care sunt cele mai grave probleme determinate de război?

-„Nu există o comunitate în Ucraina care să nu fi fost afectată de război. Sunt multe persoane strămutate intern în zona noastră cărora le acordăm ajutor continuu. Un rol important în situația aceasta îl joacă statul român. Ne aflăm în nesiguranță toți, chiar fiind în casele noastre: am trecut prin doi ani de pandemie, acum este război. Oamenii sunt dominați de frică, griji și stres”.

-„Cel mai mult aș spune că sunt afectați copiii, căci ei sunt viitorul nostru. Dar în ce condiții ei cresc? Alarma aeriană în perioada lecțiilor, părinți plecați, mulți copii rămași peste hotare și educația la distanță cu siguranță nu sunt factori pozitivi pentru un viitor luminos. Aproximativ 20% dintre elevi sunt plecați”.

-„Ajutând un creștin – îl ajutăm pe însuși Iisus Hristos. Neapărat va fi pace. Fiecare are crucea sa pe care trebuie s-o ducă, așa o grea încercare a venit peste Ucraina noastră”.

-„...după declanșarea războiului a scăzut numărul de experți. Mulți au plecat peste hotare. Mulți etnici români luptă pe front, însă nu avem vorbitori pentru interviuri...”

Sunt oare românii din Ucraina informați corect despre evenimentele de război? Există acces la informații?

-„Sunt multe surse de informare și acces la ele, dar este important de analizat cele văzute și auzite”.

-„Da... toate sursele de internet și televiziune. Din prima zi a războiului a fost preluat controlul asupra informației oferite populației. În plus, avem prin comunități soldați cunoscuți cu care se ține legătura și care ne mai informează”.

-„Acces este și informații – la fel, dar fiecare le înțelege în felul său”.

-„Informații sunt multe. Există diferite publicații care acordă informații în rețelele de socializare. Este Telegram. Sunt grupuri cu acces liber la informații”.

Cum se va încheia războiul din Ucraina? Cine va fi învingător?

-„Ca cetățean ucrainean este normal să dorim ca Ucraina să fie învingătoare, dar înțelegem cu ce rău ne-am confruntat. Nici nu ne trebuie mare victorie, dar ne trebuie liniște și pace”.

-„Fierul a fost dat pentru a-l folosi la confecționarea de unelte, și nu pentru arme. Rămânem optimiști și, desigur, vrem să fim în casa noastră, să vorbim mai departe limba noastră”.

-„Dacă pierde Ucraina, nu știm ce le va aștepta pe alte țări europene”

Secțiunea II

Cum apreciați politicele și atitudinea României față de războiul din Ucraina? În ce măsură a reușit România, prin granturi, ajutoare umanitare sau alt sprijin să ajute comunitatea română din Ucraina în perioada războiului?

-„Poziția României este mai mult decât corectă. Multe lucruri pozitive face ea pentru diferite comunități. Sunt luate tot felul de măsuri prin granturi și parteneriate. Trebuie menționată munca Departamentului pentru Românii de Pretutindeni și a Secretarului de Stat, care lucrează bine și le-am simțit ajutorul și sprijinul. Căci mult depinde anume de persoanele care dețin asemenea poziții. Sperăm că și copiii vor primi bursele promise”.

-„Dacă n-ar fi fost războiul acesta, mulți n-ar fi știut de așa frate ca România”.

-„Până la război politica României era mai mult criticată, acum este mai mult lăudată...”

Ce impact are asupra comunității românești presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa?

-„La toate evenimentele comunității sunt prezenți, sunt alături de popor...”

-„Doar pozitiv...”

-„Ar fi mai mare, dacă ar fi mai mulți jurnaliști și mai multe publicații și cu un mai mare sprijin. Au dispărut multe ziare, nu mai este finanțare de la statul ucrainean. Noroc de granturile de susținere de la statul român”

Secțiunea III

Cum au fost respectate drepturile comunității românești de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față? A existat discriminare etnică sau lingvistică? Care sunt cele mai importante probleme ale comunității românești / vorbitorilor de limba română din Ucraina din ultimii 30 de ani?

-„În perioada descentralizării au existat piedici pentru a crea comune pur românești, nu a fost sprijin chiar din partea unor primari din satele noastre. O altă problemă a comunității este Legea Ucrainei privind învățământul și anume art.7. Sperăm că după război vor fi unele modificări”.

-„Reforma administrativ-teritorială a fost mai mult un minus pentru comunitatea românească. Referitor la educație – avem o descreștere a numărului de ore de limba română. Ne jignește faptul că în manualul de clasa a 8-a de geografie se menționează că Ucraina este un stat mononațional, deci reiese că noi nu mai existăm aici? Dar, de fapt, suntem la noi acasă de ani de zile!”

-„În confruntările crâncene din sud și est românii la fel luptă pentru suveranitatea Ucrainei, ar trebui să fie luate în calcul și interesele lor după terminarea războiului...”

-„Ca minoritate am fost băgați într-un cazan cu alte minorități. Noi nu suntem minoritate, ci popor băștinaș, suntem la noi acasă. Ni se spunea să nu zicem că sunt români și sate românești (așa era până la război), dar acum după declanșarea războiului retorica s-a schimbat. Acum și ucrainenii vorbesc despre sate românești din Bucovina”.

Cum considerați că ar fi bine să fie rezolvată problema bisericească din Ucraina, ne referim la disputa dintre cele două biserici ortodoxe?

-„Există canoane care nu trebuie încălcate... Dar au apărut oameni care au creat biserici noi și cu timpul, datorită banilor și politiciii și-au câștigat canonizarea de la Constantinopol. În situația dată ar trebui un Sinod... Nu văd ca fiind posibilă unirea bisericilor. Situația e foarte dificilă”.

-„Ca creștin mă supără faptul că la capul bisericii noi stă nu Hristos, dar observăm un chip care cheamă la război. Nu președintele rezolvă chestii bisericești”.

-„În timpul Uniunii Sovietice se spunea că biserica este separată de stat și statul de biserică. Dar acum în biserică e prea multă politică și manipulare”.

-„Este o biserică canonică în Ucraina. Biserica e independentă și nu plătește taxe. Politicienii știu că biserica are o influență mare asupra oamenilor, deci ea devine un instrument dorit pentru a influența populația”.

Cum s-a schimbat viața comunității românești în contextul reformei administrativ-teritoriale, în urma căreia au apărut alte raioane, o serie de comune și o nouă structură a administrațiilor locale?

-„Șefii rezolvă multe pe loc...”

-„Încă nu se simte exact, probabil din cauza altor probleme”.

-„Eram deprinși cu modul de viață și regulamentul care a existat”.

-„Comunitatea românească a dorit o unitate administrativ-teritorială unică, dar aceasta nu a fost acceptată. Unele sate au fost incluse în niște comune fără perspectivă. S-a lucrat puțin cu primarii, localnicii. Nu mereu se găsesc vorbitori de limba română în conducerea comunelor (fostelor raioane românești). Acum comunele de sine stătător își stabilesc bugetele”.

Cum apreciați relațiile dintre România și Ucraina în momentul de față?

-„Foarte bune. să fie mereu așa! Unii și-au schimbat părerile despre români, despre noi. Ne prețuiesc și pe noi, etnicii români mult mai mult”.

-„Sunt multe ajutoare... o atitudine pozitivă...”

-„Relațiile sunt foarte bune, altfel nu poate fi... Încă mult timp vom mulțumi României pentru tot ce a făcut pentru statul ucrainean”.

-„Relațiile sunt mult mai bune grație ajutorului imens. Ajutorul României are un impact pozitiv asupra comunității românești, suntem și noi văzuți altfel”.

Analiza discuțiilor cu membrii comunității românești din regiunea Cernăuți

Comunitatea românească din regiunea Cernăuți este afectată de război, chiar dacă este departe de front. Sunt actuale o serie de provocări, precum gestionarea fluxului de persoane strămutate intern (în regiunea Cernăuți numărul strămutaților este cel mai mare, comparativ cu cele 3 regiuni, unde locuiesc etnici români). Nu există familie care nu a fost afectată direct sau indirect de război. Unii au rude-militari trimiși pe front, alții sunt recrutați în apărarea teritorială a comunității lor. Unele persoane sunt implicate în acțiuni de voluntariat și ajută strămutații intern.

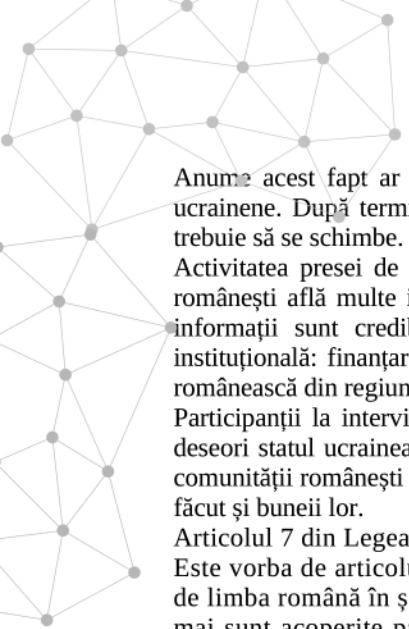
Românii susțin că sunt afectați moral și psihologic din cauza alarmelor aeriene, întreruperii lecțiilor și retragerii copiilor și a profesorilor în adăpostul școlii. Devine din ce în ce mai actuală problema sărăciei și a întreruperii furnizării energiei electrice. „Ne aflăm în nesiguranță toți”, astfel este caracterizată situația din regiunea Cernăuți de către reprezentanții comunității românești, care au participat la interviul de tip focus grup.

Alarme aeriene în perioada lecțiilor, părinți plecați, mulți copii rămași peste hotare, învățământul la distanță și sărăcia nu pot făuri un viitor luminos al comunităților de români. Aproximativ 20% dintre elevi sunt plecați. Multe cadre didactice s-au concediat. Sunt foarte multe persoane strămutate intern în zonă, fiind menționată de comunitatea română „milostenia pe care o fac localnicii”.

Referitor la informarea populației, toți vorbitorii sunt de părere că informații sunt suficiente, cu acces liber și la unele surse românești, și la cele europene, dar există deseori dificultăți în a le înțelege și a le analiza.

Fiind români, dar și cetățeni ai Ucrainei, membrii comunității românești își doresc victoria Ucrainei în acest război și soluționarea lui cât mai rapidă, argumentând că o înfrângere a statului ucrainean va însemna o extindere a conflictului asupra altor țări europene.

România s-a poziționat ca un stat prietenos și a luat niște decizii și măsuri ferme în sprijinul Ucrainei în contextul războiului.

Anume acest fapt ar putea influența asupra schimbării stereotipului privind românii și România în mediul societății ucrainene. După terminarea războiului, potrivit participanților la interviul de tip focus grup, atitudinea față de români trebuie să se schimbe.

Activitatea presei de limba română din regiune este considerată foarte bună, fiindcă datorită ei membrii comunității românești află multe informații în limba maternă, folosind surse oficiale și făcând referințe la surse verificate. Aceste informații sunt credibile. A fost menționate problemele cu care se confruntă presa românească și sărăcirea ei instituțională: finanțarea tot mai mică, închiderea unor ziare și reviste, necesitatea de a sprijini mai serios mass-media românească din regiunea Cernăuți de către statul român.

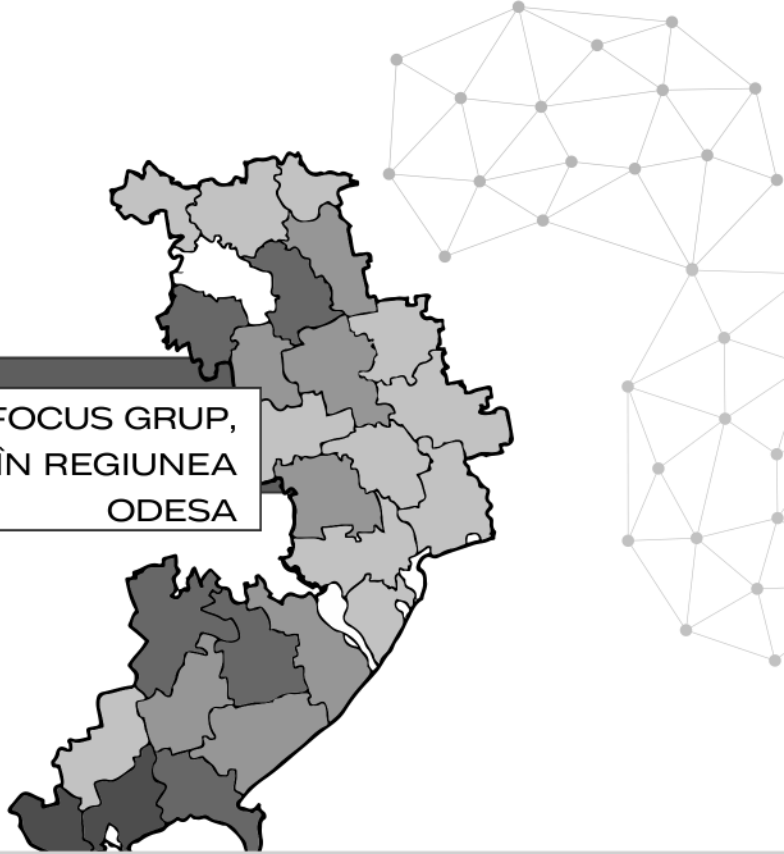
Participanții la interviul de tip focus grup din regiunea Cernăuți susțin că românii sunt o comunitate autohtonă, însă, deseori statul ucrainean nu ia în calcul acest fapt. Cele mai importante probleme rămân statutul limbii române și cel al comunității românești în general. Toți își doresc să se exprime, să învețe, să se roage la biserică în limba maternă, cum au făcut și bunicii lor.

Articolul 7 din Legea privind învățământul este o problemă menționată de vorbitori.

Este vorba de articolul privind limba de predare în școli. Legea deja produce efecte și se observă reducerea orelor de limba română în școli. Nu există nicio finanțare pentru radio și televiziunea românească, iar lipsurile financiare mai sunt acoperite parțial de granturi și ajutoare din partea României. În urma reformei administrativ-teritoriale au apărut alte probleme serioase (probleme financiare ale instituțiilor de învățământ, închiderea școlilor de gradul I cu ciclu primar, distanța foarte mare care trebuie să o parcurgă un elev pentru a ajunge de acasă până la școala din centrul comunei).

În perioada descentralizării ca reformă de stat în Ucraina comunitatea românească și-a dorit să creeze un raion aparte, dar acest proiect nu a fost acceptat de Guvern. Fostele raioane, compuse din localități românești, teoretic ar fi putut crea un astfel de raion, dar a apărut în cele din urmă raionul Cernăuți, incluzând o mare parte a actualei regiuni cu același nume. „Unele sate au fost incluse în niște comune fără perspective. S-a lucrat puțin cu primarii, cu localnicii”, arată participanții la interviul de tip focus grup.

Nu se găsesc mulți vorbitori de limba română în conducerea comunelor. Devine tot mai actuală problema reprezentării comunității românești în organele de conducere la nivelul autorităților locale. Acum comunele de sine stătător își stabilesc bugetele, dar au de suferit din punct de vedere financiar satele mici, bibliotecile sătești ș.a. „Ajutorul României are un impact pozitiv asupra comunității românești, suntem și noi văzuți altfel”, susțin participanții la interviul focus grup. Relațiile dintre Ucraina și România sunt văzute dintr-o altă perspectivă după ce statul român a ajutat Ucraina în situația de conflict militar. A fost exprimată speranța că în viitor reprezentanții ambelor state se vor așeza la o masă rotundă pentru a discuta sincer despre problemele nesoluționate pe parcursul ultimilor decenii.

INTERVIUL DE TIP FOCUS GRUP, DESFĂȘURAT ÎN REGIUNEA ODESA

7 octombrie 2022 (19:00-20:45)

Au participat 4 persoane – reprezentanți ai mediului asociativ, cadre didactice, reprezentanți ai autorităților locale. Numele participanților a fost schimbat în timpul citării.

Transcrierea rezumativă a discuțiilor la focus grupul nr. 1 (regiunea Odesa) Secțiunea I

Cât de mult a fost afectată de război comunitatea românească din regiunea Dumneavoastră? Care sunt cele mai grave probleme determinate de război?

– „Suntem în liniște, chiar dacă este alertă. La început de război au fost 2 rachete la Ismail. În vama de la Orlovka-Isaccea a fost un val mare de refugiați veniți din centru și din est. Au trecut vama și mulți din zonă (majoritatea de naționalitate bulgară prin intermediul programelor guvernului de la Sofia)”.

– „A fost atacată o bază militară din satul vecin, după care a apărut un nou val de refugiați – români din toate fostele raioane românești, preponderent de lângă graniță. Este afectată educația! Este întrerupt procesul de învățământ, cel puțin 2 ori pe zi copiii pleacă toți în subsol, în adăpostul școlilor, dar părinții au optat, totuși, pentru prezență fizică la lecții”. – „Este afectată școala și procesul educațional. Comparând cu perioada de pandemie, între două rele e mai bine așa, măcar cu o oarecare frecvență la școală. Sunt multe momente negative, cum ar fi: au unit ajutorul umanitar venit din România cu cel din Polonia, în final au împărțit pe la cei săraci niște ucraineni, care nici nu au spus de unde vine ajutorul, noroc că pe pungii se menționa că este de la statul român, iar bătrânii vorbitori de limba română s-au bucurat mult de darurile venite de la Patria-mamă.

– „Zona din Tatarbuniar este liniștită. Ajutăm persoanele strămutate intern venite la mănăstirea din zonă”.

Sunt oare românii din Ucraina informați corect despre evenimentele de război? Există acces la informații?

– „Toți sunt informați la fel, plus prindem și Radio România Actualități. Informația se difuzează corect și centralizat”.

– „Mulți au diferite antene de satelit (sunt chiar și canale rusești), în așa fel unii privesc știrile din Rusia. Mulți sunt sceptici la informația din Ucraina, mai ales rusofonii din regiune”. – „Dacă la început de război unii încă aveau păreri bune despre Rusia, atunci acum mulți nu gândesc la fel. Dacă acum câteva luni aproximativ 30% erau pro-europeni și 70% pro-ruși, acum – invers. Ne informăm mai mult din internet, chiar și copiii își informează părinții”.

– „Pe lângă sursele ucrainene, ne folosim și de cele europene sau românești”.

Cum se va încheia războiul din Ucraina? Cine va fi învingător?

– „E greu de spus. Sunt multe forțe implicate. E prea devreme pentru a face o concluzie”.

– „După cât timp am rezistat, după tot ce s-a suferit, suntem nevoiți să învingem”.

– „Sper să câștige axa binelui și să revenim la granițele de la 24.08.1991, luând vectorul euroatlantic”.

– „99,9 % că Ucraina...”

Secțiunea II

În ce măsură a reușit România, prin granturi, ajutoare umanitare sau alt sprijin să ajute comunitatea română din Ucraina în perioada războiului?

– „Mare ajutor nu doar pentru românii din zonă, dar și pentru ucraineni. S-a dat și ajutor umanitar și muniție... Dar mă simt indignat din cauza faptului că atât de mult se vorbește despre Polonia, oferindu-le polonezilor unele beneficii, dar față de România nu vedem o asemenea simpatie și recunoștință...”

– „Aș spune că anume societatea civilă prima s-a implicat. Instituțiile de stat s-au trezit mai greu. Cineva dintre refugiații ucraineni s-a exprimat că în România este o altă atitudine, mai bună decât cea din Republica Moldova. Meritul poporului român în această situație constituie 60%, al statului – 40%. Anume refugiații din Ucraina când se vor întoarce vor avea un mare impact în schimbarea viziunii față de români. Anume ei vor fi purtători de idei corecte”.

– „Nu mereu când s-au împărțit pachete cu ajutor se menționa din partea cui sunt”.

-„Anul acesta ca niciodată au fost proiecte după proiecte, granturi... Cât de mult s-au bucurat copiii români ajungând la Palatul Poporului și alte locuri frumoase din România, când le-au povestit despre Patria istorică și s-au simțit la ei acasă. Taberele ARC trezesc identitatea românească”.

-„Sunt bune și bursele, dar propun să fie oferite anume copiilor din familii de români. Sunt proiecte, posibilități, dar se găsesc chiar și directori care refuză la asemenea cadouri, mă refer la un ajutor în sumă de 10000 euro pentru amenajarea cabinetelor în școală”.

-„De la declanșarea războiului Consulatul de la Odesa este evacuat la București, respectiv lipsește dialogul direct cu autoritățile. Au rămas băieți blocați, studenți din Ucraina, care-și fac studiile în România, ei nu-și pot continua studiile, având restricții de a pleca peste hotarele Ucrainei”.

-„În această perioadă nu a fost niciun reprezentant român în regiunea Odesa. Vă dați seama cum e pentru noi să ajungem în condițiile actuale la Cernăuți pentru a primi o adeverință pentru studii privind apartenența la identitatea românească! Câte chestii au mai fost și cu vizele pentru studenți...”.

Care proiecte ar trebui să sprijine România în viitor? Care sunt cele mai importante?

-„Cu siguranță trebuie susținute proiectele ce țin de învățământ, biblioteci (școlare/sătești) și literatură (probabil prin tablete cu acces la literatura românească)”.

-„Trebuie continuat proiectul burselor sau chiar de dublat suma pentru înscrierea copilului în clasa 1. Și dacă dăm burse doar în clasele primare îi pierdem puțin mai târziu (începând cu clasa a 5-a)”.

-„...continuitate taberelor ARC”.

-„Ar trebui creat la Ismail un Centru cultural românesc în Basarabia”.

-„Ar trebui o colaborare mai strânsă cu Universitatea Națională din Ismail, mai multe proiecte pentru cadrele didactice din zonă”.

Ce impact are asupra comunității românești presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa?

-„De exemplu, Radio Cernăuți se mai ascultă la noi, dar nu de toți”.

-„Noroc de raioanele de frontieră care prind televiziunea digitală din România, dar la 50-60 km de la graniță deja dispare semnalul. Avem nevoie de o extindere a redacțiilor BucPress la noi în zonă și crearea unei filiale la Ismail”.

-„Mai sunt persoane care ascultă Radio Chișinău”.

-„A existat ziarul Concordia, care a avut multe plusuri, dar din păcate nu mai este acum nicio altă publicație pentru comunitatea românească din zonă”.

Secțiunea III

Cum au fost respectate drepturile comunității românești de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față? A existat discriminare etnică sau lingvistică? Care sunt cele mai importante probleme ale comunității românești / vorbitorilor de limba română din Ucraina din ultimii 30 de ani?

- „Principală problemă rămâne moldovenismul, și anume „limba moldovenească”! După 1997-98 au apărut constrângeri și situația s-a agravat. A început în paralel rusificarea școlilor, dar protocoalele de învățământ nu s-au activizat”.

- „Sunt școli în care nu este niciun manual în limba română în clasele mari și elevii învață după manualele în limba ucraineană. În unele școli după ciclul primar cu predare în limba română toți elevii sunt transferați în clase cu predare în limba ucraineană fără să fie întrebați”.

-„Nu există limbă moldovenească! Cât să explicăm aceasta? Din acest motiv manualele în limba moldovenească sunt foarte scumpe și nu este convenabil statului ucrainean să le tipărească. De aceea, școlile aleg manuale ucrainene”.

Cum considerați că ar fi bine să fie rezolvată problema bisericească din Ucraina, ne referim la disputa dintre cele două biserici ortodoxe?

-„Văd aceste biserici ca fiind separate. Nici când unite”.

-„Una dintre bisericele din zonă aparține de BOR, dar celelalte de Patriarhia Moscovei. Acolo se slujește în limba română și doar unele părți ale liturghiei sunt în limba slavonă veche”.

-„Susțin faptul că există multă propagandă în societate adusă anume prin biserica ortodoxă a Patriarhiei Moscovei. Cred că e posibil să fie interzisă în viitor”.

-„Văd real faptul că unele comunități locale vor acum să treacă la Patriarhia Bucureștiului”.

-„Oamenii merg la biserică după credință, și nu după politică. Principalul e să rămână limba română în biserică și nu contează care subordonare este sau va fi”.

Cum s-a schimbat viața comunității românești în contextul reformei administrativ- teritoriale, în urma căreia au apărut alte raioane, o serie de comune și o nouă structură a administrațiilor locale?

-„Spre rău...Au pierdut satele. Se fac economii la buget. S-au închis unele funcții în primăriile satelor, dar au apărut zeci de astfel de funcții în primăriile nou-formatelor comune”. -„Satele românești nu au câștigat nimic. Centrele noilor comune peste tot sunt unități teritoriale ucrainene. Sunt sate românești destul de mari, dar locuitorii nu-și pot alege nici măcar primarul, fiindcă aceștia sunt numiți din centrul comunității”.

-„Satele nu au ce spune...de fapt primăria nu mai există”.

-„Această reforma distruge independența noastră, distruge satele românești, este o catastrofă”.

Analiza discuțiilor cu membrii comunității românești din regiunea Cernăuți

Spre deosebire de regiunile Cernăuți și Transcarpatia, reprezentanții comunității românești din sudul Basarabiei au abordat, printre altele, problema atitudinilor pro-ruse din zonă de până la declanșarea războiului la scară largă împotriva Ucrainei. De fapt, anume regiunea Odesa se află cel mai aproape de conflictul militar, având pe teritoriul său o mulțime de obiective strategice care riscă să devină ținta atacurilor realizate de statul rus.

Regiunea Odesa are un mediu asociativ foarte activ, dar care se confruntă cu o sumedenie de probleme din cauza moldovenismului, lipsei unui dialog direct și constructiv cu autoritățile locale. În plus, Consultatul General de la Odesa este evacuat la București, complicând situația generală.

Românii din zonă susțin că au acces la diferite surse de informare, însă cei care se află mai aproape de granița cu România prind și unele canele românești, se informează din surse moldovenești, dar mai sunt și persoane care urmăresc posturi rusești de televiziune. Respondentul Ion a menționat: „Mulți au diferite antene de satelit... în așa fel unii privesc știrile din Rusia”.

Majoritatea vorbitorilor susține că anume Ucraina va fi învingătoare în război și își va alege vectorul euroatlantic de dezvoltare pentru a-și garanta suveranitatea și unitatea teritorială. În același timp, unii membri ai comunității românești din sudul Basarabiei nu se grăbesc să facă astfel de prognoze, spunând că orice se poate întâmpla în acest război.

De la declanșarea războiului România s-a poziționat ca un stat prieten, cu multiple ajutoare și sprijin concret, ceea ce a fost menționat de către toți respondenții. Unii au subliniat că România a ajutat comunitatea românească din zonă, dar s-au arătat a fi indignați de faptul că statul ucrainean nu demonstrează o recunoștință suficientă, cum se poate observa în cazul Poloniei. Unele ajutoare umanitare din România nu au fost completate de o strategie eficientă de informare a populației, de aceea mulți nu au aflat cine le-a oferit ajutorul.

Societatea civilă din România a fost lăudată pentru că a reacționat mult mai repede decât statul, susținând refugiații din Ucraina. După părerea domnului Ștefan, ucrainenii care s-au aflat în perioada războiului pe teritoriul României pot să devină avocați ai schimbărilor atitudinii față de românii din Ucraina.

Destul de critic s-au exprimat membrii comunității românești din regiunea Odesa față de evacuarea Consulatului general al României în perioada când toți aveau nevoie de el. A fost precizat faptul că niciun reprezentant al statului român nu a fost în zona respectivă pentru un dialog direct cu românii de acolo.

„Au rămas băieți blocați, studenți din Ucraina, care-și fac studiile în România, ei nu-și pot continua studiile, având restricții de a pleca peste hotarele Ucrainei...”, a spus doamna Irina. Studenții s-au confruntat cu o mulțime de probleme ce țin de părăsirea teritoriului Ucrainei, obținerea vizei, avizarea declarației de apartenență la identitatea românească ș.a.

În același timp, respondenții au menționat un număr foarte mare de proiecte și granturi, care au avut un impact pozitiv asupra conștiinței naționale a tinerilor din zonă. Vorbitorii au menționat că în viitor România trebuie să sprijine proiectele educaționale, interactiv-culturale, dar și înființarea extinderea unor organe de presă românești. Lipsa presei de limba română în zonă este un mare dezavantaj, o problemă care necesită soluționare cât mai rapidă, inclusiv prin extinderea unor proiecte mass-media din Cernăuți asupra sudului Basarabiei.

Problema moldovenismului se reflectă asupra mai multor domenii. Din păcate, manualele pentru școlile cu predare în „limba moldovenească” sunt mult mai scumpe. Școlile sunt nevoite să comande manuale în limba ucraineană la îndemnul autorităților locale. Există situații când elevii învață în limba română, dar au manuale în limba ucraineană. Unii părinți se judecă cu autoritățile care nu recunosc că nu există „limbă moldovenească”.

Școlile sunt pe cale de dispariție, arată reprezentanții comunității românești din regiunea Odesa. Dacă în ciclul primar se mai păstrează câte o clasă, dar paralel mai sunt și clase ucrainene, atunci începând cu ciclul secundar deseori elevii nu mai au dreptul la alegere. Sunt create clase ucrainene fără să fie luată în calcul opinia părinților. În acest context, un rol aparte în menținerea identității românești a tinerei generații îl poate juca vizitele și excursiile pe teritoriul României, contactul direct cu societatea românească.

Problema ortodoxiei românești rămâne una destul de complicată. Părerile participanților la interviul de tip focus grup sunt împărțite. Unii susțin trecerea bisericilor la BOR, alții menționează canonicitatea Patriarhiei de la Moscova sau, invers, solicită interzicerea ei, în timp ce pentru alții nu contează patriarhia, ci faptul păstrării posibilității de a oficia serviciul divin în limba maternă.

Reforma administrativ-teritorială a fost criticată de către toți reprezentanții comunității românești, argumentând că această inițiativă a aprofundat sărăcia în zonele subdezvoltate, iar toate satele românești au fost alipite la comune ucrainene, care nu iau în calcul interesele și necesitățile lor. Din păcate, reforma administrativ-teritorială este considerată o adevărată catastrofă de către membrii comunității românești din regiunea Odesa.

În cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”, finanțat de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, s-au desfășurat trei interviuri de tip focus-grup cu participarea reprezentanților celor 3 regiuni, unde există comunități românești, și anume, Transcarpatia, Cernăuți și Odesa.

Activitatea de cercetare din cadrul proiectului a fost realizată prin intermediul a trei interviuri de tip focus grup, cu o durată de aproximativ 1,5-2 ore fiecare, la care au participat câte 4 persoane (reprezentanți ai autorităților locale, preoți, cadre didactice, jurnaliști, membri ai mediului asociativ, intelectuali ș.a.).

Românii din cele 3 regiuni susțin că localitățile lor au fost afectate direct sau indirect de război. Cei mai îngrijorați s-au arătat a fi participanții la interviul de tip focus grup din regiunea Odesa, aflați mai aproape de zona ostilităților. Mulți etnici români au fost înrolați în armata ucraineană, iar cei rămași acasă sprijină persoanele strămutate intern. Există o solidaritate a românilor din Ucraina cu statul lor.

Românii susțin că sunt afectați moral și psihologic din cauza sirenelor, întreruperii lecțiilor și refugierii participanților la procesul educativ în adăpostul școlii. Devine din ce în ce mai actuală problema sărăciei și a întreruperii furnizării energiei electrice.

A fost menționat accesul liber la diverse surse de informare, dar și precizată necesitatea de a le oferi membrilor comunității românești diverse instrumente analitice necesare pentru a sistematiza și a clasifica varietatea de știri din jurul lor. Membrii comunității românești din Ucraina cred în victoria statului lor în acest război și laudă România și poporul român pentru sprijin în aceste clipe dificile.

Ajutoarele umanitare oferite de România sunt considerate de amploare, foarte importante, iar unii participanți la interviu speră că după război atitudinea ucrainenilor față de români se va schimba spre bine.

Reprezentanții comunității românești consideră că statul român trebuie să finanțeze în continuare programul de burse pentru elevi, taberele de vară, diverse proiecte care prevăd vizitarea României de către elevii și tinerii români din cele 3 regiuni. Sunt considerate ca fiind prioritare domeniile ca presa, cultura și cercetarea, în special pentru generația tânără.

Presa românească din Ucraina se confruntă cu probleme financiare grave, au dispărut multe ziare, posturi de radio și tv, iar statul român trebuie să sprijine mai serios publicațiile care există. În regiunea Transcarpatia și Odesa rețeaua de presă românească este foarte slab dezvoltată, fiind propusă extinderea unor proiecte mass-media din Cernăuți asupra acelor zone.

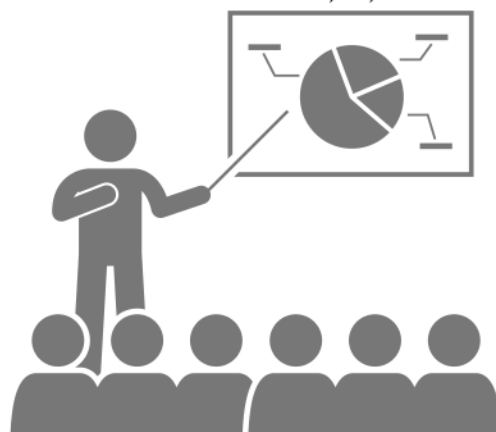
Reprezentanții comunității românești consideră că au existat diverse cazuri de nerespectare a drepturilor românilor, fiind vorba de dreptul la educație în limba maternă, problema moldovenismului din regiunea Odesa, sistarea finanțării unor ziare românești de către Kiev, transformarea politicii de integrare într-o politică de asimilare etnică. Reprezentanții comunității românești din Transcarpatia s-au arătat a fi îngrijorați de dezinteresul tinerilor față de cultura și istoria română, pe când cei din regiunea Cernăuți consideră ca fiind o mare problemă reducerea orelor de limba și literatura română în școli.

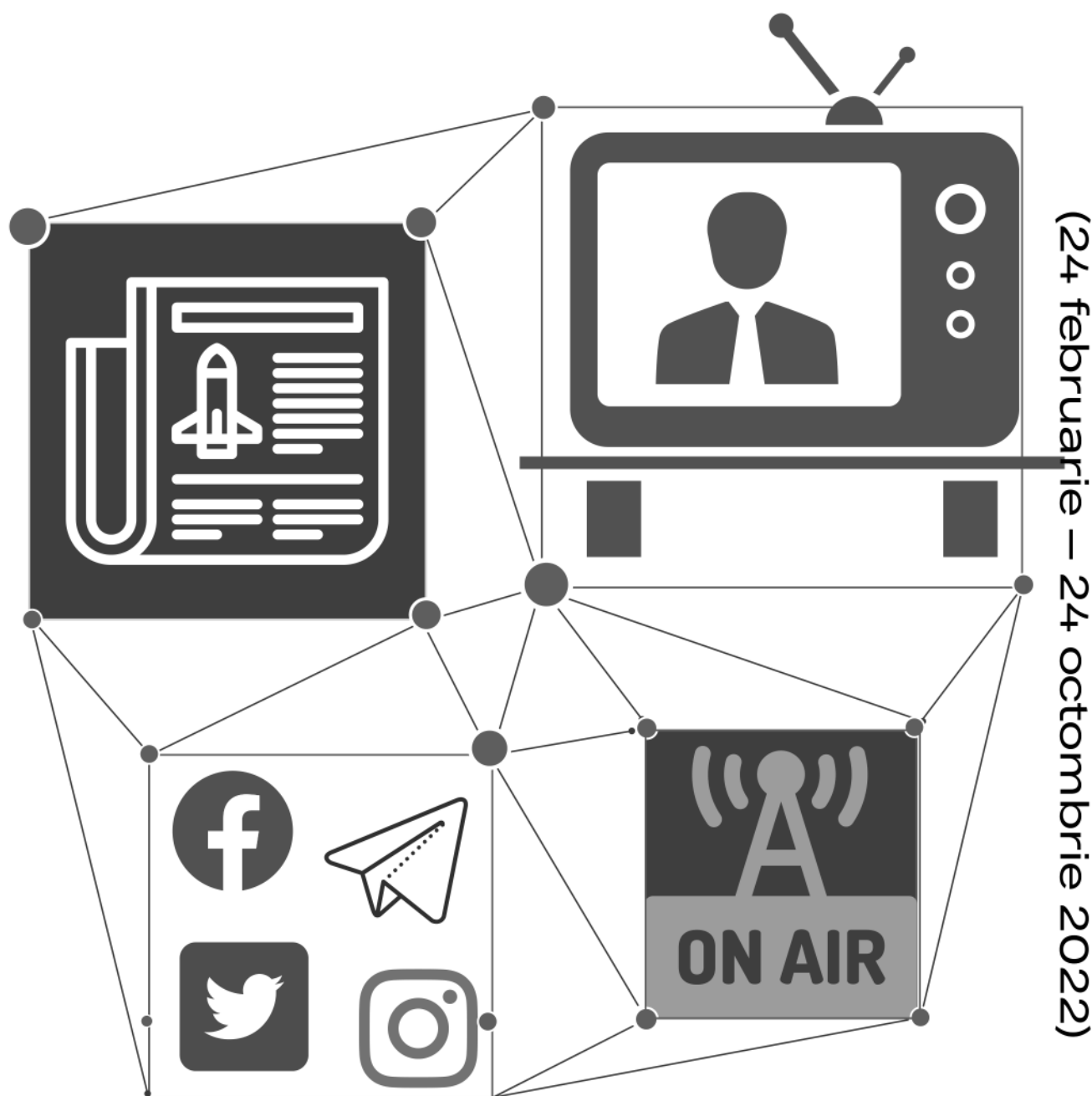
Membrii comunității românești condamnă încercările din trecut ale statului ucrainean de a interveni în activitatea bisericii. Opiniile privind viitorul ortodoxiei românești sunt împărțite. Dacă românii din regiunile Cernăuți și Transcarpatia vorbesc despre canonicitate, atunci cei din Odesa – despre posibilitatea de oficiere a serviciului divin în limba română, indiferent de apartenența instituțională a bisericilor din satele lor.

Reforma administrativ-teritorială din Ucraina a avut un efect diferit asupra celor 3 regiuni. Această reformă a fost criticată de românii din regiunea Odesa, care o consideră „o adevărată catastrofă”, însemnând dispariția autonomiei locale prin subordonarea satelor românești unor comune ucrainene, sistarea unor finanțări, închiderea unor școli sau cămine culturale. În regiunea Transcarpatia reforma administrativ-teritorială este văzută mult mai bine, deoarece datorită ei acolo a apărut cea mai mare comună românească din Ucraina, Slatina (Solotvino), iar satele românești au fost incluse într-un singur raion, alături de alte localități populate de celelalte etnii.

Reprezentanții regiunii Cernăuți au avut opinii diverse privind reforma administrativ-teritorială. Liderii de comune consideră că primăriile au o mare libertate de acțiune, de direcționare a fondurilor spre dezvoltare, în timp ce cadrele didactice s-au plâns pe remunerarea inechitabilă a muncii lor de către primăriile care nu dispun de resurse financiare suficiente. Majoritatea participanților la interviul de focus grup au declarat că reforma locală a aprofundat sărăcia în zonele subdezvoltate și a stimulat dezvoltarea în comunele care și așa erau destul de prospere.

Cu toate că majoritatea participanților la interviul de tip focus grup amintea o serie de probleme cu care se confruntă comunitatea românească și nu era de acord cu unele politici ale Ucrainei, relațiile dintre Kiev și București sunt văzute ca fiind foarte bune. Există speranțe mari că după terminarea războiului problemele comunității românești vor fi rezolvate mult mai ușor. Nemulțumirea etnicilor români față de o serie de politici ale Ucrainei nu a determinat nesusținerea statului ucrainean în contextul războiului. Dimpotrivă, se observă o speranță în victoria Ucrainei și nepermiterea extinderii războiului lansat de Rusia asupra altor state europene.

Analiza presei de limba română se bazează pe metoda descrierii narațiunilor de bază din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa, reflectate în mass-media. Au fost analizate narațiunile presei în perioada 24 februarie – 24 octombrie 2022 prin prisma tehnicii *Event Analysis*.

Au fost monitorizate ziarele de limba română care apar pe suport de hârtie în regiunea Cernăuți („Monitorul bucovinean”, „Gazeta de Herța”), ziarele online („Zorile Bucovinei”, „Libertatea Cuvântului”), Agenția de știri BucPress, emisiunile și știrile audiovizualului public Suspilne Cernăuți, Suspilne Ujgorod, Radio Ucraina Internațional, emisiunea „Rezumat” de la TVA Cernăuți, reportajele televiziunii online BucPress TV, emisiunile postului online Radio Cernăuți, dar și postările din principalele grupuri ale rețelei de interacțiune socială Facebook.

Declanșarea invaziei ruse în Ucraina

În dimineața zilei de 24 februarie Federația Rusă a invadat Ucraina, provocând mai multe crize concomitent. Presa românească din regiunea Cernăuți a reflectat constant evenimentele din Ucraina. Zilnic au fost prezentate informații despre atacurile armatei ruse, fiind citați reprezentanți ai administrației de stat sau ai Guvernului de la Kiev. Agenția BucPress, publicațiile „Zorile Bucovinei” și „Libertatea Cuvântului” au relatat pe paginile lor despre decretarea legii marțiale pe întreg teritoriul țării, recrutarea bărbaților în rândurile armatei ucrainene, începutul crizei refugiaților și a persoanelor strămutate intern, informând despre luptele pentru orașele ucrainene etc.

În primele zile de război Agenția BucPress îl citează pe fostul guvernator al regiunii Cernăuți, Serghii Osaciuk, care îi îndemna pe toți bărbații să completeze rândurile batalioanelor de apărare teritorială [1] [2]. Totodată, jurnaliștii informează cititorii despre ordinul Comisarului militar al regiunii Cernăuți, Vitalii Ciurai, cu privire la mobilizarea generală [3].

Presa de limba română din Ucraina a criticat în linii mari invazia rusă. De exemplu, într-un articol publicat de „Zorile Bucovinei” [4] jurnaliștii numesc atacul forțelor militare ruse asupra Ucrainei „o agresiune monstruoasă asupra unei țări pașnice”.

Jurnaliștii români din Ucraina scriu că războiul, sub orice formă, trebuie condamnat. Ei au preluat și publicat zeci de comunicate și declarații ale diferitor persoane publice, organizații guvernamentale și neguvernamentale, inclusiv din România, care și-au exprimat solidaritatea cu poporul ucrainean și au condamnat cu fermitate agresiunea armată a Federației Ruse împotriva Ucrainei.

Un comunicat cuprinzător, lansat în prima zi al războiului de Consiliul Uniunii Ucrainenilor din România, a fost publicat de „Libertatea Cuvântului” [5].

Agenția de știri BucPress a dezmințit cel mai activ narațiunile false lansate de mașinăria de propagandă pro-Kremlin, menite să discrediteze Ucraina și aliații săi occidentali. De cele mai multe ori, BucPress publică diverse analize, realizate în colaborare cu publicația Veridica din București, care se ocupă de monitorizarea și dezmințirea știrilor false din estul Europei.

Jurnaliștii au analizat faptele reale și au dezmințit o multime de falsuri printre care putem evidenția: „În laboratoarele din Ucraina se pregăteau arme biologice”, „Se vrea excluderea limbii ruse și exterminarea popoarelor cu origini slave”, „Pe teritoriul UE sunt instruiți teroriști care vor acționa împotriva civililor din Donbas”, „OSCE colaborează cu regimentului «Azov» din Mariupol și îi furniza informații”, „Majoritatea polonezilor susțin invadarea regiunilor din vestul Ucrainei” [6] ș.a.

Presa de limba română din Ucraina, citând comunicatele oficiale transmise de Ministerul Apărării al Ucrainei, administrațiile militare regionale și centrele de recrutare și sprijin social din țară, a informat în mod regulat cititorii despre pierderile suferite de Ucraina și de agresorul rus pe câmpul de luptă. Jurnaliștii români din regiunea Cernăuți au scris atât despre uciderea militarilor de etnie ucraineană din cele trei regiuni locuite de români, cât și despre etnicii români care și-au dat viața pentru Ucraina.

Redacțiile de limba română din cadrul audiovizualului public de la Cernăuți și Ujgorod, dar și din cadrul Radio Ucraina Internațional, au distribuit cu strictețe informațiile oficiale ale Guvernului de la Kiev, implicându-se în opunerea unei rezistențe informaționale împotriva agresiunii Federației Ruse. „Dialogul zilei”, distribuită și pe rețelele de socializare, având ca temă „Cum au trecut 100 de zile a invaziei la scară largă a Ucrainei în regiunea Cernăuți” [7].

Zilnic știri actuale despre poziția oficială a Ucrainei în războiul cu Rusia a publicat și distribuit pe Facebook redacția română a Radioului Ucrainean UA [8]. Emisiunea „Rezumat” al postului regional de televiziune TVA a prezentat periodic diverse analize, cu participarea politologilor români, privind situația militară și social-politică din Ucraina [9].

Iată câteva titluri de articole reprezentative care au apărut după data de 6 martie 2022:

- „Zorile Bucovinei”: În Cernăuți, în satele noastre e jale mare, părinții își îngroapă feciorii - în luptele cu inamicul rus a fost omorât un român din ținut.

- Agenția BucPress: Glorie ostașilor bucovineni, căzuți în luptele cu agresorul rus,

- „Libertatea Cuvântului” - Tânărul Marin Melnikov din Vancicăuți, căzut în luptele pentru apărarea Ucrainei.

După moartea militarilor Alexei Arseni și Serghei Anichitor, etnici români din fostul raion Noua Suliță, ziarul „Gazeta de Herța” a scris că ei „ne vor apăra din ceruri, iar noi le rămânem pentru totdeauna datori” [10]. Un reportaj de la funeraliile soldatului Ion Zaeț din satul Horbova a fost realizat de BucPress TV. Agenția cu același nume a publicat mai multe interviuri-necrolog cu militarii de origine română căzuți pe front. Unul a fost dedicat soldatului Dumitru Ignatescu, originar din Berestea [11].

De asemenea, jurnaliștii au informat publicul despre toate celelalte evenimente politice și sociale legate de război, despre atacurile asupra infrastructurii civile din țară, pierderile civile, despre atrocitățile comise de armata rusă la Bucea, Irpin, Izium ș.a.. Agenția de știri BucPress, în calitate de partener media, a ogândit pe larg lucrările Conferinței internaționale „Războiul Rusiei împotriva Ucrainei: cum va fi noua ordine mondială după Bucea”, desfășurată la Cernăuți [12].

Din cele reflectate în paginile publicațiilor și ziarelor românești din Ucraina aflăm că organele autoadministrării locale, unitățile de învățământ, dar și lăcașurile de cult ale comunității românești [13] au susținut atât material, cât și financiar armata ucraineană. Unii au oferit armatei mijloace de transport și produse alimentare, alții au împletit plase de camuflaj [14]. Acest lucru a fost apreciat de jurnaliști.

Totodată, presa românească din Ucraina a abordat tema eschivării bărbaților de la încorporare [15]. După introducerea legii marțiale în Ucraina, plecarea din țară a bărbaților care fac parte din categoria de vârstă 18-60 de ani a fost interzisă. Dacă de la începutul ostilităților mass-media românească a mediatizat activ despre rândurile uriașe de bărbați care au făcut coadă la comisariatele militare pentru a se înrola în armată și a ajunge pe front [16], treptat acest subiect practic nu a fost abordat de presă. În schimb, jurnaliștii au relatat tot mai des despre încercările bărbaților de a trece clandestin frontiera de stat, despre arestarea lor, dar și a altor persoane complice la săvârșirea acestor infracțiuni [17].

Invazia rusă a creat una dintre cele mai mari crize umanitare din istoria recentă a Europei. Războiul în desfășurare a generat un număr tot mai mare de victime, distrugeri și strămutări de persoane în interiorul și în afara granițelor Ucrainei.

Criza refugiaților declanșată de război a dat naștere unor valuri de solidaritate și mobilizare în întreaga Europă, în UE și statele membre, inclusiv România. Toți au oferit ajutor persoanelor strămutate sau refugiaților de război.

Invazia rusă a creat una dintre cele mai mari crize umanitare din istoria recentă a Europei. Războiul în desfășurare a generat un număr tot mai mare de victime, distrugeri și strămutări de persoane în interiorul și în afara granițelor Ucrainei.

Criza umanitară, problema refugiaților și ajutorul acordat de România

Criza refugiaților declanșată de război a dat naștere unor valuri de solidaritate și mobilizare în întreaga Europă, în UE și statele membre, inclusiv România. Toți au oferit ajutor persoanelor strămutate sau refugiaților de război.

Presa românească din Ucraina a acordat o atenție sporită acestor teme de actualitate. În primele zile de război Agenția de știri BucPress, „Zorile Bucovinei” și „Libertatea Cuvântului” au scris despre cozile kilometrice formate din refugiați ucraineni la punctele de trecere a frontierei între Ucraina și România, în special de la PTF Porubne – Siret.

Ziarul „Zorile Bucovinei” într-un articol publicat la 26 februarie 2022 încearcă să calmeze spiritele, îndemnându-i pe cetățeni să nu „asalteze vămile”: „Să ne luăm în mâini și să ne calmăm pe cât e posibil. Panica nu aduce la nimic bun. Nu luați cu asalt vămile” [18], iar portalul „Libertatea Cuvântului” subliniază într-un articol că cetățenii ucraineni care fug de război sunt întâmpinați în România „cu căldură creștinească și frățească” [19].

Problema refugiaților este larg abordată de Agenția BucPress. Jurnaliștii au monitorizat zilnic situația de la frontieră, informând totodată cititorii despre problemele și neajunsurile persoanelor strămutate intern care și-au găsit adăpost în localitățile românești din Ucraina [20]. Totodată, ziariștii au relatat despre modul în care membrii comunității românești sunt implicați în ajutorarea persoanelor strămutate intern [21]. BucPress TV a realizat mai multe reportaje despre implicarea reprezentanților mediului asociativ românesc din ținut în susținerea persoanelor strămutate intern [22].

Unii dintre jurnaliști s-au implicat activ în diverse acțiuni și campanii de voluntariat pentru sprijinirea refugiaților ucraineni lansate de ONG-urile umanitare și biserică. Jurnaliștii au mediatizat campaniile de strângere de fonduri și colectare de bunuri pentru cei afectați de război [23]. Ei au relatat de la fața locului despre cum are loc descărcarea ajutoarelor umanitare organizate de Biserica Ortodoxă Română și Crucea Roșie [24].

Săptămânalele „Gazeta de Herța” și „Monitorul bucovinean” au informat pe paginile lor despre primele întâlniri, de după invazie, ale autorităților din regiunea Cernăuți și cele din România cu privire la acordarea ajutoarelor umanitare. „Gazdele au asigurat partea ucraineană de susținere în războiul pornit mișelește de Federația Rusă”, au scris în data de 4 martie jurnaliștii de la „Gazeta de Herța”.

Presa românească din Ucraina a apreciat sprijinul și solidaritatea României cu Ucraina și cetățenii săi, iar pe paginile publicațiilor a apărut tot mai des astfel de titluri de știri: „Mulțumim poporului român pentru susținere”, „Mulțumim pentru ajutorul creștinesc”, „Prietenul la nevoie se cunoaște”, „Românul bun și-ar da și cămașa de pe el” [25].

Jurnaliștii au menționat importanța înființării și activității hub-urilor umanitare și a centrelor pentru refugiați, colaborarea voluntarilor ucraineni și a celor români, campaniile de donare de sânge pentru refugiați, susținerea școlarizării copiilor ucraineni stabiliți în România [26], etc. În același timp ei au relatat despre susținerea politică și militară din partea guvernului român, dar și despre recunoștința autorităților ucrainene pentru ajutorul acordat [27]. Presa românească din Ucraina a acordat o atenție deosebită declarațiilor președintelui ucrainean Volodimir Zelenski și prim-ministrului român Nicolae Ciucă în timpul vizitei delegației române la Kiev din data de 26 aprilie 2022. Jurnaliștii au apreciat eforturile celor două țări vecine de a-și îmbunătăți relațiile.

Ei au evidențiat afirmațiile făcute de președintele Zelenski, în special mesajul de mulțumire adresat conducerii și poporului român „pentru tot ajutorul acordat armatei noastre, ucrainenilor care au fugit din cauza războiului și ajutorul umanitar oferit” [28].

Concomitent, ei au apreciat faptul că demnitarii de stat români și ucraineni au abordat problema etnicilor români din Ucraina, dar și necesitatea urgentării deschiderii punctelor de trecere a frontierei „Diakivți-Racovăț” și „Krasnoilsk-Vicovu de Sus”. În opinia jurnaliștilor, rezolvarea celei de a doua probleme, reflectată activ de presă în ultimii ani, ar spori capacitatea de tranzit între Ucraina și România [29], în special ar ameliora problema transportării ajutorului umanitar și asistenței militare, dar și exportului de cereale din Ucraina.

Ziarul „Zorile Bucovinei” într-un articol publicat la 26 februarie 2022 încearcă să calmeze spiritele, îndemnându-i pe cetățeni să nu „asalteze vămile”: „Să ne luăm în mâini și să ne calmăm pe cât e posibil. Panica nu aduce la nimic bun. Nu luați cu asalt vămile”, iar portalul „Libertatea Cuvântului” subliniază într-un articol că cetățenii ucraineni care fug de război sunt întâmpinați în România „cu căldură creștinească și frățească”.

Problema refugiaților este larg abordată de Agenția BucPress. Jurnaliștii au monitorizat zilnic situația de la frontieră, informând totodată cititorii despre problemele și neajunsurile persoanelor strămutate intern care și-au găsit adăpost în localitățile românești din Ucraina. Totodată, ziariștii au relatat despre modul în care membrii comunității românești sunt implicați în ajutorarea persoanelor strămutate intern. BucPress TV a realizat mai multe reportaje despre implicarea reprezentanților mediului asociativ românesc din ținut în susținerea persoanelor strămutate intern.

Unii dintre jurnaliști s-au implicat activ în diverse acțiuni și campanii de voluntariat pentru sprijinirea refugiaților ucraineni lansate de ONG-urile umanitare și biserică. Jurnaliștii au mediatizat campaniile de strângere de fonduri și colectare de bunuri pentru cei afectați de război. Ei au relatat de la fața locului despre cum are loc descărcarea ajutoarelor umanitare organizate de Biserica Ortodoxă Română și Crucea Roșie.

Săptămânalele „Gazeta de Herța” și „Monitorul bucovinean” au informat pe paginile lor despre primele întâlniri, de după invazie, ale autorităților din regiunea Cernăuți și cele din România cu privire la acordarea ajutoarelor umanitare. „Gazdele au asigurat partea ucraineană de susținere în războiul pornit mișelește de Federația Rusă”, au scris în data de 4 martie jurnaliștii de la „Gazeta de Herța”.

Presa românească din Ucraina a apreciat sprijinul și solidaritatea României cu Ucraina și cetățenii săi, iar pe paginile publicațiilor a apărut tot mai des astfel de titluri de știri: „Mulțumim poporului român pentru susținere”, „Mulțumim pentru ajutorul creștinesc”, „Prietenul la nevoie se cunoaște”, „Românul bun și-ar da și cămașa de pe el”. Jurnaliștii au menționat importanța înființării și activității hub-urilor umanitare și a centrelor pentru refugiați, colaborarea voluntarilor ucraineni și a celor români, campaniile de donare de sânge pentru refugiați, susținerea școlarizării copiilor ucraineni stabiliți în

Problemele național-identitare ale comunității românești în perioada războiului

După declanșarea invaziei ruse presa de limba română din Ucraina a declarat hotărât sprijinul său pentru integritatea teritorială a Ucrainei și solidaritatea cu poporul ucrainean. Cu toate acestea, jurnaliștii români au continuat să abordeze principalele probleme cu care continua să se confrunte comunitatea românească din Ucraina, dar și altele noi, apărute pe parcurs.

Presa românească a continuat în mare parte să critice politica Ucrainei de până la război care nu a fost una favorabilă pentru comunitatea română. S-a abordat în continuare problema învățământului în limba maternă în școlile românești din Ucraina (prin prisma implementării noii Legi a Educației din 2017), problema păstrării identității naționale, închiderea ziarelor, dispariția emisiunilor de televiziune și radio în limba română, problema politică a „limbii moldovenești” în regiunea Odesa ș.a.

În mare parte aceste probleme au fost abordate de Consiliul Național al Românilor din Ucraina (CNRU), uniune civică care reunește peste 20 de societăți culturale și organe de presă din regiunile Cernăuți, Odesa, Transcarpatia și Kiev. Memoriile și solicitările organizației respective au fost întotdeauna publicate pe portalul de știri BucPress, dar și pe paginile ziarelor „Gazeta de Herța” și „Monitorul bucovinean”.

În perioada războiului cele mai importante aspecte și probleme semnalate de Consiliul Național al Românilor din Ucraina au vizat: revenirea școlilor din sudul Basarabiei la predarea în limba română și recunoașterea inexistenței „limbii moldovenești” [30], criza educației școlare în limba română din Ucraina și problema editării unor manuale pentru școlile românești [31].

„Zorile Bucovinei” nu a publicat niciun comunicat lansat de CNRU, limitându-se la propriile observații și concluzii în ceea ce privește problemele comunității românești. Subiectul respectiv, dar și alte teme legate de comunitatea românească, este abordat de jurnaliști din poziții etnocentrice [32].

Portalul „Libertatea Cuvântului” a evitat să abordeze în această perioadă problemele cu care se confruntă comunitatea românească, altele decât războiul, cu excepția câtorva articole despre întâlnirea de la Cernăuți a noului Ambasador al României la Kiev, Victor Micula, cu reprezentanții comunității românești [33] și autoritățile locale [34].

Vizita diplomatului român la Cernăuți, dar și declarația președintelui Volodimir Zelenski despre posibila semnare a unui acord pentru protejarea limbilor minorităților naționale [35], a fost larg oglindită și apreciată de presa românească din Ucraina.

Printre cele mai răsunătoare subiecte din perioada războiului, publicate de presa românească din Ucraina, se regăsește decizia fostului guvernator Serghii Osaciuk, care a ordonat înlăturarea din Piața Centrală a orașului Cernăuți a bannerului care reproducea prima atestare documentară a localității, emisă de domnitorul Alexandru cel Bun [36].

Decizia fostului guvernator Osaciuk, care în ultimii ani s-a remarcat printr-o serie de declarații și măsuri controversate privind comunitatea română, printre care lansarea unor informații false despre Masacrul de la Fântâna Albă pe pagina de Facebook a Administrației Regionale de Stat Cernăuți, fiind catalogată drept narațiune falsă de unele instituții de Fact-checking [37], a stârnit o avalanșă de reacții negative, atât în mediul comunității românești, cât și în România.

Consiliul Național al Românilor din Ucraina a solicitat la 5 mai 2022 explicații privind demontarea bannerului, menționând că el „a devenit în ultimii ani un reper important pentru turiști, precum și pentru comunitatea românească, fiind un element cu valoare istorică, ce apropie popoarele” [38].

În timp ce „Libertatea Cuvântului” nu a informat cititorii despre situația respectivă, ziarul „Zorile Bucovinei” a publicat un material în care acuză autoritățile ucrainene: „Românii trebuie să renunțe la Limbă, la Istorie, la Strămoși, doar să moară pentru Ucraina? Și aceasta în timp ce România e unul dintre cei mai fideli susținători ai Ucrainei... Nu suntem împotriva simbolului Ucrainei, dar avem și noi o istorie...” [39].

În perioada războiului reprezentanții comunității românești s-au implicat în procesul de redenumire a unor străzi din Cernăuți, în contextul derusificării toponimiei orașului,

COMUNITATEA ROMÂNEASCĂ ȘI SPRIJINUL GUVERNULUI ROMÂNIEI

Ajutorul social și economic acordat de Guvernul României pentru comunitatea românească în perioada războiului, prin implementarea programelor, proiectelor și acțiunilor Departamentului pentru Românii de Pretutindeni (DRP), a găsit un ecou pozitiv și puternic în rândurile jurnaliștilor și instituțiilor media de limbă română din Ucraina.

Publicațiile românești au informat cititorii despre vizita delegației române în frunte cu Gheorghe-Florin Cârciu, secretar de stat DRP, efectuată în regiunea Cernăuți în perioada 7-9 mai 2022 [41], dar și despre rezultatul întâlnirii cu reprezentanții comunității românești.

Într-un reportaj realizat de BucPress TV se spune că „sosirea delegației române la Cernăuți a constituit un prilej de bucurie pentru zeci de elevi, studenți, învățători și profesori universitari, care în cadrul unei întâlniri speciale desfășurate la Consulatul General al României la Cernăuți, și-au primit cadourile bine meritate”. Este vorba despre programul DRP pentru sprijinul elevilor și a studenților etnici români din Ucraina, prin donații de tablete, ghiozdane și laptopuri.

Celelalte teme abordate în cadrul vizitei, conform jurnaliștilor, au vizat învățământul românesc din Ucraina, situația presei românești din regiunea Cernăuți, bursele mult așteptate de elevii români, programul de tabere ARC, susținerea și încurajarea studenților de la Catedra de Filologie română și clasică a Universității din Cernăuți, amenajarea și îngrijirea mormintelor marilor înaintași ai neamului, proiectele înaintate de comunitatea românească din Ucraina către DRP [42].

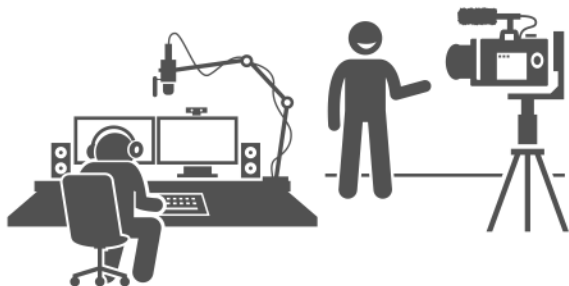
Jurnaliștii au descris toate detaliile vizitei delegației române în Ucraina, iar la final ei au concluzionat că secretarul de stat Gheorghe Cârciu a purtat un dialog sincer și deschis cu reprezentanții societăților național-culturale și ai presei de limbă română din regiunea Cernăuți [43].

Imediat după această vizită Departamentul pentru Românii de Pretutindeni a demarat programul de granturi pentru sprijinirea românilor din Ucraina. Presa a notat că prin acordarea de granturi DRP facilitează achiziția și donarea de bunuri și materiale de strictă necesitate pentru etnicii români. În acest mod instituția de la București reiterează atenția și grija pe care le poartă românilor din Ucraina [44].

Ziarisții au preluat cu mult entuziasm știrea privind reluarea de către Departamentul pentru Românii de Pretutindeni a programului de tabere ARC – un program cu tradiție în susținerea identității lingvistice și culturale a românilor de pretutindeni, dar și a programului de acordare de burse elevilor etnici români înscriși în școlile cu predare în română din Ucraina.

Presa românească din Ucraina scrie că prin implementarea programului ARC, tinerii români din țară au șansa să redescopere România, să dezvolte abilități de comunicare în limba română și să-și îmbogățească cunoștințele despre istoria, cultura și civilizația românească [45]. Taberele de vară pentru copii, organizate de statul român, reprezintă în opinia jurnaliștilor, o punte trainică de legătură cu „Patria istorică”.

În ceea ce privește Programul de acordare a burselor școlare, jurnaliștii români din Ucraina au subliniat că implementarea și derularea acestui program în continuare va încuraja și mai mult păstrarea identității lingvistice a românilor din afara granițelor țării. Ei au subliniat că în 2020, peste 5.500 de elevi români din Ucraina au primit burse din partea guvernului de la București, iar părinții copiilor sunt foarte mulțumiți că pot cumpăra cu acești bani rechizite și alte lucruri de care au nevoie elevii. Presa românească din Ucraina scrie că ar trebui să primească burse și profesorii care contribuie la promovarea și studierea limbii române.

CONCLUZII

Presa de limba română din Ucraina a făcut tot posibilul pentru susținerea Ucrainei în spațiul informațional în contextul războiului lansat de Rusia. Majoritatea jurnaliștilor au preluat narațiunile oficiale ale Ucrainei, care au ca scop să opună o rezistență informațională și social-politică agresorului. În această perioadă nu au fost întâlnite pe paginile publicațiilor de limba română sau în rețelele de interacțiune socială poziționări pro-ruse sau anti-ucrainene.

Presa de limba română a încurajat colaborarea româno-ucraineană, arătând că România s-a implicat activ în susținerea refugiaților pe teritoriul său, în sprijinul umanitar și diplomatic al Ucrainei în perioada de restriște. În același timp, nu au fost ignorate subiectele sensibile și problemele tradiționale ale comunității românești acumulate pe parcursul ultimilor decenii: moldovenismul ca un element al politicii de stat, moștenit de la URSS, accesul la învățământ în limba maternă, redenumirea străzilor în cadrul politicii de derusificare și unele gesturi neprietenești ale elitelor politice regionale care au ținut colateral patrimoniul cultural-istoric al comunității românești din Ucraina.

În pofida acestor probleme, susținerea Ucrainei și a armatei ucrainene rămâne una necondiționată în mediul comunității românești, fapt reflectat în narațiunile presei. Nemulțumirea observată în presă față de situația comunității românești din Ucraina nu determină atitudini anti-ucrainene. Dimpotrivă, bărbații români luptă în cadrul armatei ucrainene, foarte mulți dându-și viața pentru viitorul acestui stat.

Merită menționat faptul că analiza presei a luat în calcul mai ales articolele sau emisiunile din mass-media de limba română din regiunea Cernăuți în timp ce în celelalte comunități spațiul informațional românofon este mult mai slab dezvoltat, necesitând o atenție specială din partea autorităților române și ucrainene.

NOTE

1. Administrația regională de stat Cernăuți: Țara poate fi apărută de fiecare cetățean, capabil să țină o armă în mână, Agenția BucPress din Cernăuți, 24.02.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/politica/administratia-regionala-de-stat-cernauti-17156>

2. Mariana Struț, Regiunea Cernăuți: Comisarul militar a emis ordinul „Cu privire la mobilizarea generală”, Agenția BucPress din Cernăuți, 25.02.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/politica/regiunea-cernauti-comisarul-militar-a-17158>

3. Putin a atacat Ucraina la ora 5 dimineața cu bombe și rachete - a fost instaurată legea marțială pe întreg teritoriul țării, Zorile Bucovinei, 24.02.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3574/>

4. Solidaritate cu poporul ucrainean, Libertatea Cuvântului, 24.02.2022, acces: <http://lyberti.com/solidaritate-cu-poporul-ucrainean/>

5. Marin Gherman, Propaganda de război: Majoritatea polonezilor susțin invadarea regiunilor din vestul Ucrainei, Agenția BucPress din Cernăuți, 07.06.2022, acces: <https://bucpress.eu/propaganda-de-razboi-majoritatea-polonezilor-sustin-invadarea-regiunilor-din-vestul-ucrainei/>

6. Cum au trecut 100 de zile a invaziei la scară largă a Ucrainei în regiunea Cernăuți, 11.06.2022, acces: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=7678830892190888&set=pob.100002988561050>

7. Redacția română a Radioului Ucrainean UA, 18.10.2022, acces: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100063699272613>

8. Emisiunea „Rezumat”, TVA, 25.08.2022, acces: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1622960291432219&set=a.291556277905967>

9. Îngerii noștri păzitori, în „Gazeta de Herța”, 17 martie 2022, nr.11, p.1.

10. Nadia Bulagarak, În memoria eroului Dumitru Ignatescu – basarabean care s-a întors din Italia pentru a apăra Ucraina, Agenția BucPress din Cernăuți, 18.08.2022, acces: <https://bucpress.eu/in-memoria-eroului-dumitru-ignatesco-italianul/>

11. La Cernăuți s-a desfășurat conferința internațională „Războiul Rusiei împotriva Ucrainei: cum va fi noua ordine mondială după Bucea”, Agenția BucPress din Cernăuți, 15.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/politica/la-cernauti-s-a-desfasurat-17632>

12. Arcadie Șova: „Le-am dar adăpost celor ce au fugit din calea războiului”, în „Monitorul Bucovinean”, 14 aprilie 2022, nr. 13, p. 2.

13. Olesia Namaca, Pedagogii din fostul raion Hliboca: „Ne ținem tari! credem în Dumnezeu, în Ucraina și în armata ei!”, în Monitorul Bucovinean, 14 aprilie 2022, nr.12, p.1.

14. Mirela Amariei, Cele mai originale încercări ale bărbaților de trecere a frontierei de stat a Ucrainei, Agenția de Știri BucPress, 02.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/cele-mai-originale-incercari-ale-17486>

15. La comisariatul Militar din Cernăuți, bucovinenii stau la coadă să se înregistreze pentru a fi recrutați în rândurile armatei ucrainene, „Zorile Bucovinei”, 24.02.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3575/>

16. Zece bărbați din Crasna, reținuți de grăniceri în apropiere de frontiera cu România, Agenția BucPress din Cernăuți, 10.06.2022, acces: <https://bucpress.eu/zece-barbati-din-crasna-retinuti-de-graniceri-in-apropiere-de-frontiera-cu-romania/>

17. Dragi români, dragi bucovineni! Nu panicați, nu uitați, mai bine ca Acasă, în Bucovina noastră frumoasă, în „Raiul Moldovei”, vorba lui Eminescu, nu-i nicăieri!, „Zorile Bucovinei”, 26.03.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3581/>

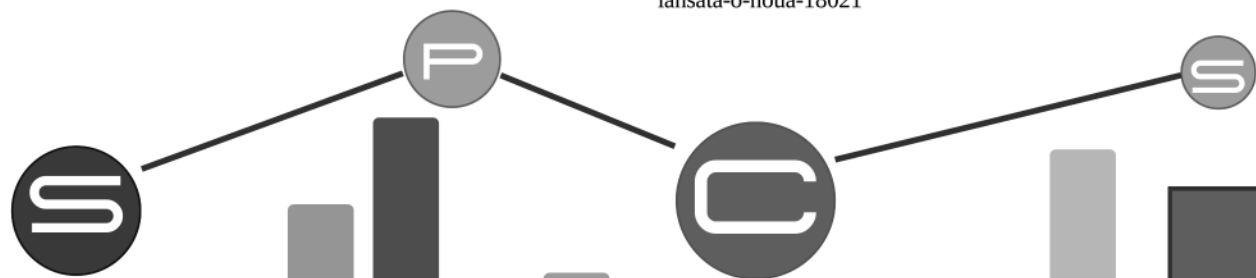
18. Întâmpinați cu căldură creștinească și frățească, „Libertatea Cuvântului”, 26.03.2022, acces: <http://lyberti.com/intampinati-cu-caldura-crestineasca-si-frateasca/>

19. Leonid Parpauț, Război în Ucraina. Și totuși, viața merge înainte, Agenția BucPress, 17.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social-razboi-in-ucraina-si-17346>

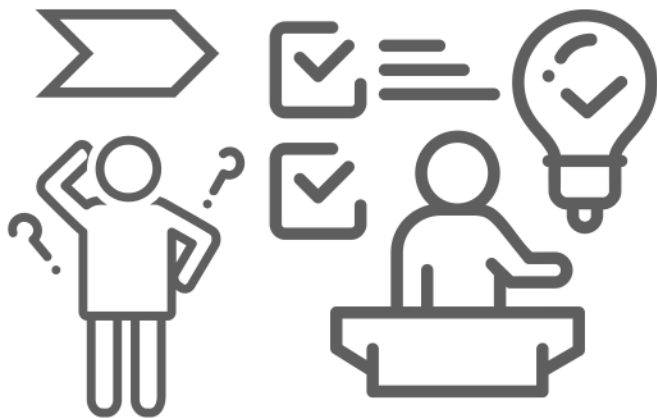
20. Elvira Chilaru, Cea mai mare comună românească din Ucraina primește refugiați de război, Agenția BucPress, 10.03.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/cea-mai-mare-comuna-romaneasca-17271>

21. Vitalie Zăgrea, Comunitatea românească din Ucraina susține și ajută refugiații din țară, care și-au găsit adăpost în regiunea Cernăuți, BucPress TV, 18.05.2022, acces: <https://bucpress.eu/comunitatea-romaneasca-din-ucraina-sustine-si-ajuta-refugiati-din-tara-care-si-au-gasit-adapost-in-regiunea-cernauti/>
22. Regiunea Cernăuți: Alimente, haine calde și asistență medicală pentru refugiații din alte oăse ale Ucrainei, Agenția de știri BucPress, 01.03.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/regiunea-cernauti-alimente-haine-calde-17193>
23. Crucea Roșie Română a furnizat un nou ajutor umanitar în Cernăuți, Agenția de știri BucPress, 13.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/crucea-rosie-romana-a-furnizat-17607>
24. Felicia Nichita-Toma, Românul bun, milostiv, și-ar da și cămașa de pe el să-și ajute vecinul în momente grele - sprijină și ajută Ucraina, „Zorile Bucovinei”, 17.03.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3651/>
25. Pe teritoriul României se află peste 80.000 de cetățeni veniți din Ucraina, dintre care 30.000 sunt minori, „Zorile Bucovinei”, 07.03.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3605/>
26. Marin Gherman, România trimite combustibil, veste antiglont, căști, muniție și echipamente militare, alimente, apă și medicamente către Ucraina, Agenția de știri BucPress, 28.02.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/romania-trimite-combustibil-veste-antiglont-17170>
27. Zelenski, la întâlnirea cu oficialii români: Mulțumim pentru tot ajutorul acordat ucrainenilor, Agenția de știri BucPress, 27.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/politica/zelenski-la-intalnirea-cu-oficialii-17734>
28. Ucraina i-a propus României să fie accelerată deschiderea Punctului de control Diakivți — Racovăț în regiunea Cernăuți, atât de necesar pentru traficul de mărfuri, „Libertatea Cuvântului”, 28.04.2022, acces: <http://lyberti.com/ucraina-i-a-propus-romaniei-sa-fie-accelerata-deschiderea-punctului-de-control-diakivti-racovet-in-regiunea-cernauti-atat-de-necesar-pentru-traficul-de-marfuri/>
29. Memoriu pentru revenirea școlilor din sudul Basarabiei la predarea în limba română – Consiliul Național al Românilor din Ucraina, Agenția de știri BucPress, 04.08.2022, acces: <https://bucpress.eu/memoriu-pentru-revenirea-scolilor-din-sutul-basarabiei-la-predarea-in-limba-romana-consiliul-national-al-romanilor-din-ucraina/>
30. În Ucraina nu au fost tipărite manuale pentru școlile românești. A fost solicitat sprijinul Consiliului Național al Românilor din Ucraina, Agenția de știri BucPress, 15.09.2022, <https://bucpress.eu/in-ucraina-nu-au-fost-tiparite-manuale-pentru-scolile-romanesti-a-fost-solicitat-spriznul-consiliului-national-al-romanilor-din-ucraina/>
31. Felicia Nichita-Toma, Încătușat în lanțuri un neam întreg suspină și plânge-n rugăciune smerita Bucovină, Zorile Bucovinei, 19.02.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3560/>

32. Propunerile românilor cernăuțeni, adresate noului Ambasador al României la Kiev, Libertatea Cuvântului, 20.09.2022, acces: <http://lyberti.com/propunerile-romanilor-cernauteni-adresate-noului-ambasador-al-romaniei-la-kiev/>
33. La începutul misiunii sale în Ucraina, noul Ambasador al României a vizitat Cernăuțiul, „Libertatea Cuvântului”, 20.09.2022, acces: <http://lyberti.com/la-inceputul-misiunii-sale-in-ucraina-noul-ambasador-al-romaniei-a-vizitat-cernautiul/>
34. Volodimir Zelenski își dorește să semneze un acord pentru protejarea limbilor minorităților naționale. !”, în Monitorul Bucovinean, 31 martie 2022, nr.11, p.1
35. La Cernăuți a fost înlăturat panoul cu copia documentului emis de Alexandru cel Bun, Agenția de știri BucPress, 27.04.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/la-cernauti-a-fost-inlaturat-17748>
36. Marin Gherman, Narratives about Romania and Romanians in Ukraine: between echoes of the Soviet era and “the wounds” of Donbass, „Veridica”, <https://www.veridica.ro/en/analyses/narratives-about-romania-and-romanians-in-ukraine-between-echoes-of-the-soviet-era-and-the-wounds-of-donbass>
37. Consiliul Național al Românilor din Ucraina solicită explicații autorităților privind demontarea unui banner din Cernăuți cu imaginea documentului emis de Alexandru cel Bun, Agenția de știri BucPress, 05.05.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/opinie/consiliul-national-al-romanilor-din-17812>
38. Felicia Nichita-Toma, La Cernăuți, oraș din rădăcină românească, a fost dată la gunoia istoria - bannerul cu copia Hrisovului Domnitorului Alexandru cel Bun, în care e atestat pentru prima dată Cernăuțiul, fiind înlocuit cu bicolorul ucrainean, „Zorile Bucovinei”, 27.04.2022, acces: <http://zorilebucovinei.com/news/show/3799/>
39. La Cernăuți a început procesul de redenumire a străzilor, în „Monitorul Bucovinean”, 05.05.2022, nr.16, p.4.
40. Maria Toacă, Suntem parcă mai ocrotiți de Dumnezeu când vine România la Cernăuți, în „Gazeta de Herța”, 12 mai 2022, nr. 19, p. 1-2.
41. Gheorghe-Florin Cărciu, secretar de stat: „În mijlocul românilor din Cernăuți m-am simțit ca acasă”, Agenția de știri BucPress, 08.05.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/politica/gheorghe-florin-carciu-secretar-de-17844>
42. Nicolae Șapcă, Trei zile în familia românilor nord-bucovineni, în „Monitorul Bucovinean”, 12.05.2022, nr.17, p.1-2.
43. Vitalie Zăgrea, România sprijină comunitatea românească din Ucraina în aceste zile de război, Agenția de știri BucPress, 30.06.2022, acces: <https://bucpress.eu/romania-sprizina-comunitatea-romaneasca-din-ucraina-in-aceste-zile-de-razboi-2/>
44. Marin Gherman, A fost lansată o nouă ediție a Programului de tabere ARC, un program cu tradiție în susținerea identității lingvistice și culturale a românilor de pretutindeni, Agenția de știri BucPress, 25.05.2022, acces: <http://old.bucpress.pp.ua/social/a-fost-lansata-o-noua-18021>

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În perioada 1 septembrie – 30 noiembrie 2022 Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți a realizat un sondaj sociologic, 3 interviuri de tip focus grup și o analiză a presei de limba română din Ucraina în cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”.

Rezultatele sondajului sociologic

Potrivit rezultatelor sondajului sociologic, limba română continuă să fie vorbită în Ucraina de către 92% dintre respondenți, membri ai comunității românești, iar starea financiară a vorbitorilor de limba română s-a înrăutățit după declanșarea războiului.

68% dintre respondenți susțin că au fost afectați foarte mult sau destul de mult de războiul din Ucraina. Nesiguranța și sărăcia sunt considerate principalele problemele ale comunității românești din Ucraina, iar sosirea în localitate a unui număr mare de persoane strămutate intern deranjează cel mai puțin comunitatea românească.

Rusia este considerată vinovată de declanșarea războiului, susțin 65% dintre participanții la sondaj. 80% dintre reprezentanții comunității românești din Ucraina declară că au rude, prieteni sau cunoscuți care luptă sau au luptat pe front, ceea ce indică o implicare directă a etnicilor români în ciocnirile militare ruso-ucrainene.

60% dintre membrii comunității românești din Ucraina cred în victoria statului lor în acest război, în timp ce în doar 4% susțin că Rusia va fi învingătoare. În acest context, televiziunea și Internetul sunt sursele principale de informare despre evenimentele de război. Se observă o popularitate în creștere a presei online, a rețelelor de socializare și a canalelor de Telegram în mediul comunității românești din Ucraina.

27% dintre respondenți sunt deconectați de la presa de limba română din Ucraina. În regiunea Cernăuți respondenții au declarat de cele mai multe ori că urmăresc toată presa de limba română din Ucraina, în timp ce în regiunile Transcarpatia și Odesa răspunsul cel mai răspândit este „nu urmăresc, dar știu că există”, urmat de „emisiuni tv și de radio prin Internet”. Se resimte în aceste două regiuni o lipsă a accesului la informații în limba maternă.

Politica statului român față de Ucraina în contextul războiului cu Rusia este văzută foarte pozitiv sau pozitiv (43 și respectiv 26%) și doar 4-5% dintre respondenți consideră acțiunile României ca fiind fără niciun impact.

Bursele pentru elevii români și ajutoarele umanitare sunt cele mai cunoscute proiecte ale statului român din ultimii ani, în același timp majoritatea inițiativelor și finanțărilor nerambursabile trebuie sprijinite, diversificate sau continuate, dar în special acordarea de burse elevilor, studenților și profesorilor români (73%), excursii și tabere de odihnă pentru elevi, tineri și adulți în România (59%), sprijinirea ziarelor, agențiilor de știri, posturilor de radio și de televiziune în limba română (52%).

Sondajul arată că majoritatea proiectelor trebuie continuate, existând diverse solicitări noi destul de populare ca, de exemplu, facilitarea apariției unor locuri de muncă pentru tineri.

51% dintre respondenți consideră că de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față unele drepturi ale comunității românești au fost respectate, iar altele – nu. 29% dintre membrii comunității românești susțin că drepturile lor nu au fost respectate. În general 80% dintre vorbitorii de limba română din Ucraina au menționat că au existat anumite probleme mai mici sau mai mari la acest capitol. Părerile sunt împărțite în privința prezenței sau absenței elementelor de discriminare din motive etnice sau lingvistice în viața românilor din Ucraina.

64% dintre membrii comunității românești din Ucraina susțin că accesul la învățământ în limba maternă este cea mai mare problemă din ultimii 30 de ani, urmând închiderea ziarelor, dispariția emisiunilor de televiziune și radio în limba română (52%), un interes scăzut al României față de situația comunității românești (48%), părăsirea de către tineri a satelor, depopularea zonelor rurale (43%), politica Ucrainei care nu a fost una favorabilă pentru comunitatea română (43%), lipsa de investiții ale Ucrainei în localitățile unde locuiesc vorbitorii de limba română (42%). Jumătate dintre membrii comunității românești din Ucraina au declarat că frecventează serviciile divine în limba română la Biserica Ortodoxă Ucraineană păstorită de Mitropolitul Onufrie, care s-a subordonat canonic până la sfârșitul

lunii mai 2022 Patriarhiei de la Moscova, iar 29% au precizat că sunt creștini, dar nu frecventează servicii divine.

Problema conflictului dintre cele două biserici ortodoxe din Ucraina trebuie rezolvată, potrivit opiniei a 41% dintre respondenți, prin unirea celor două mitropolii într-o structură separată prin dialog și buna înțelegere.

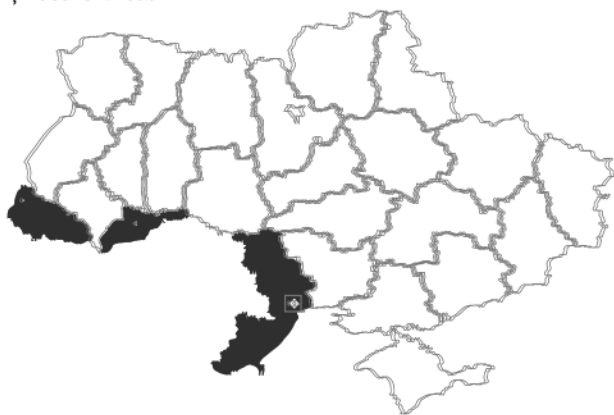
61% dintre respondenți consideră că este o idee bună deschiderea unor lăcașe de cult în regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa de către Biserica Ortodoxă Română, iar 35% au ales să nu răspundă la această întrebare.

40% dintre respondenți consideră că în urma reformei administrativ-teritoriale din Ucraina au avut loc unele schimbări pozitive și altele negative, în timp ce 25% observă doar efecte negative. Cei mai nemulțumiți de reforma administrativ-teritorială din Ucraina sunt românii din regiunea Odesa, urmând cei din Cernăuți și încheind cu regiunea Transcarpatia, în care nemulțumirea este la un nivel destul de mic.

Cel mai cunoscut politician în mediul comunității românești este președintele Ucrainei Volodimir Zelenski (76% dintre respondenți susțin că știu multe sau foarte multe informații despre el), urmat de președintele României Klaus Iohannis (46%), premierul ucrainean Denis Șmăgal (36%) și comandantul șef al Forțelor Armate ale Ucrainei, Valeri Zalujnîi (32%). Politicienii români sunt cunoscuți mult mai puțin decât cei ucraineni. Membrii comunității românești sunt mult mai conectați la viața politică din Ucraina decât la cea din România.

69% dintre respondenți apreciază că relațiile dintre Ucraina și România sunt de prietenie și colaborare, în timp ce 19% le consideră neutre, iar 4% consideră că relațiile bilaterale Kiev- București sunt dușmănoase.

Dacă echipa națională de fotbal a Ucrainei va juca un meci cu echipa națională de fotbal a României 50% dintre respondenți vor ține pumnii pentru ambele echipe, 27% - pentru Ucraina și 23% pentru România. Aceste rezultate demonstrează existența unei tendințe în mediul comunității românești de a edifica o combinație internă armonioasă între identitatea etnică și cea civică.

REZULTATELE INTERVIURILOR DE TIP FOCUS GRUP

Românii din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa susțin că localitățile lor au fost afectate direct sau indirect de război. Cei mai îngrijorați s-au arătat a fi participanții la interviul de tip focus grup din regiunea Odesa, aflați mai aproape de zona ostilităților. Mulți etnici români au fost înrolați în armata ucraineană, iar cei rămași acasă sprijină persoanele strămutate intern. Există o solidaritate a românilor din Ucraina cu statul lor.

Românii susțin că sunt afectați moral și psihologic din cauza sirenelor, întreruperii lecțiilor și refugierii participanților la procesul educativ în adăpostul școlii. Devine din ce în ce mai actuală problema sărăciei și a întreruperii furnizării energiei electrice.

A fost menționat accesul liber la diverse surse de informare, dar și precizată necesitatea de a le oferi membrilor comunității românești diverse instrumente analitice necesare pentru a sistematiza și a clasifica varietatea de știri din jurul lor.

Membrii comunității românești din Ucraina cred în victoria statului lor în acest război și laudă România și poporul român pentru sprijin în aceste clipe dificile.

Ajutoarele umanitare oferite de România sunt considerate de amploare, foarte importante, iar unii participanți la interviu speră că după război atitudinea ucrainenilor față de români se va schimba spre bine.

Reprezentanții comunității românești consideră că statul român trebuie să finanțeze în continuare programul de burse pentru elevi, taberele de vară, diverse proiecte care prevăd vizitarea României de către elevii și tinerii români din cele 3 regiuni. Sunt considerate ca fiind prioritare domenii ca presa, cultura și cercetarea, în special pentru generația tânără.

Presa românească din Ucraina se confruntă cu probleme financiare grave, au dispărut multe ziare, posturi de radio și tv, iar statul român trebuie să sprijine mai serios publicațiile care există. În regiunea Transcarpatia și Odesa rețeaua de presă românească este foarte slab dezvoltată, fiind propusă extinderea unor proiecte mass-media din Cernăuți asupra acelor zone.

Reprezentanții comunității românești consideră că au existat diverse cazuri de nerespectare a drepturilor românilor, fiind vorba de dreptul la educație în limba maternă, problema moldovenismului din regiunea Odesa, sistarea finanțării unor ziare românești de către Kiev, transformarea politicii de integrare într-o politică de asimilare etnică. Reprezentanții comunității românești din Transcarpatia s-au arătat a fi îngrijorați de dezinteresul tinerilor față de cultura și istoria română, pe când cei din regiunea Cernăuți consideră ca fiind o mare problemă reducerea orelor de limba și literatura română în școli.

Membrii comunității românești condamnă încercările din trecut ale statului ucrainean de a interveni în activitatea bisericii. Opiniile privind viitorul ortodoxiei românești sunt împărțite. Dacă românii din regiunile Cernăuți și Transcarpatia vorbesc despre canonicitate, atunci cei din Odesa – despre posibilitatea de oficiere a serviciului divin în limba română, indiferent de apartenența instituțională a bisericilor din localitățile lor.

Reforma administrativ-teritorială din Ucraina a avut un efect diferit asupra celor 3 regiuni. Această reformă a fost criticată de românii din regiunea Odesa, care o consideră „o adevărată catastrofă”, însemnând dispariția autonomiei locale prin subordonarea satelor românești unor comune ucrainene, sistarea unor finanțări, închiderea unor școli sau cămine culturale. În regiunea Transcarpatia reforma administrativ-teritorială este văzută mult mai bine, deoarece datorită ei acolo a apărut cea mai mare comună românească din Ucraina, Slatina (Solotvino), iar satele românești au fost incluse într-un singur raion.

Liderii de comune din regiunea Cernăuți consideră că primăriile au o mai mare libertate de acțiune în urma descentralizării puterii de stat, în timp ce cadrele didactice s-au plâns pe remunerarea inechitabilă a muncii de către primăriile care nu dispun de resurse financiare suficiente. Majoritatea participanților la interviul de focus grup au declarat că reforma locală a aprofundat sărăcia în zonele subdezvoltate și a stimulat dezvoltarea în comunele care și așa erau destul de prospere.

Cu toate că majoritatea participanților la interviul de tip focus grup amintea o serie de probleme cu care se confruntă comunitatea românească și nu era de acord cu unele politici ale Ucrainei, relațiile dintre Kiev și București sunt văzute ca fiind foarte bune. Există speranțe mari că după terminarea războiului problemele comunității românești vor fi rezolvate mult mai ușor. Nemulțumirea etnicilor români față de o serie de politici ale Ucrainei nu a determinat nesusținerea statului ucrainean în contextul războiului. Dimpotrivă, se observă o speranță în victoria Ucrainei și nepermiterea extinderii războiului lansat de Rusia asupra altor state europene.

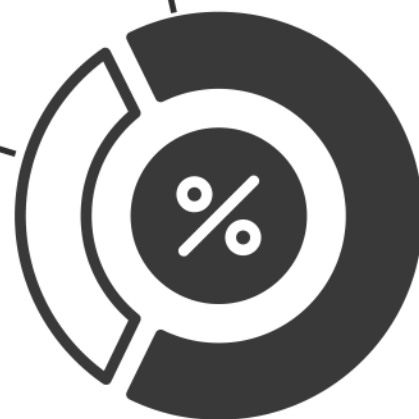
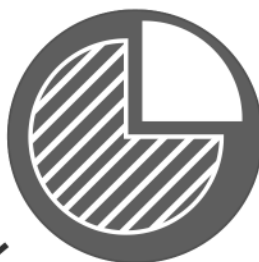
NARAȚIUNILE PRESEI DE LIMBA ROMÂNĂ DIN PERIOADA RĂZBOIULUI

Presa de limba română din Ucraina a făcut tot posibilul pentru susținerea Ucrainei în spațiul informațional în contextul războiului lansat de Rusia. Majoritatea jurnaliștilor au preluat narațiunile oficiale ale Ucrainei, care au ca scop să opună o rezistență informațională și social-politică agresorului. În această perioadă nu au fost întâlnite pe paginile publicațiilor de limba română sau în rețelele de interacțiune socială poziționări pro-ruse sau anti-ucrainene.

Presa de limba română a încurajat colaborarea româno-ucraineană, arătând că România s-a implicat activ în susținerea refugiaților pe teritoriul său, în sprijinul umanitar și diplomatic al Ucrainei în perioada de restriște.

În același timp, nu au fost ignorate subiectele sensibile și problemele tradiționale ale comunității românești acumulate pe parcursul ultimilor decenii: moldovenismul ca un element al politicii de stat, moștenit de la URSS, accesul la învățământ în limba maternă, redenumirea străzilor în cadrul politicii de derusificare și unele gesturi neprietenești ale elitelor politice regionale care au ținut colateral patrimoniul cultural-istoric al comunității românești din Ucraina.

În pofida acestor probleme, susținerea Ucrainei și a armatei ucrainene rămâne una necondiționată în mediul comunității românești, fapt reflectat în narațiunile presei. Nemulțumirea observată în presă față de situația comunității românești din Ucraina nu a determinat atitudini anti-ucrainene. Merită menționat faptul că analiza presei a luat în calcul mai ales articolele sau emisiunile din mass-media de limba română din regiunea Cernăuți în timp ce în celelalte comunități spațiul informațional românofon este mult mai slab dezvoltat, necesitând o atenție specială din partea autorităților române și ucrainene.

Anexă

MODELUL INTERVIULUI DE TIP FOCUS GRUP

(pentru reprezentanții comunității românești din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa)

PROIECT:

„COMUNITATEA ROMÂNEASCĂ DIN UCRAINA: NECESITĂȚI, AȘTEPTĂRI ȘI PROVOCĂRI ÎN PERIOADA RĂZBOIULUI”

INTRODUCERE [4 MINUTE]

Vă mulțumesc pentru disponibilitatea Dumneavoastră de a participa la acest interviu de tip focus grup, desfășurat în cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului”, realizat de Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți.

Scopul acestui interviu de grup este de a identifica necesitățile, așteptările și provocările comunității românești din Ucraina în perioada războiului.

Institutul de Studii Politice și Capital Social (IPSSC) este un centru analitic înregistrat la Cernăuți (Ucraina) ca ONG cu profil științific pentru desfășurarea unor cercetări în domeniul științelor politice, sociologiei, relațiilor internaționale și geopoliticii.

Vă rog să vă exprimați liber punctul Dumneavoastră de vedere. În discuția noastră nu există cugetări corecte și greșite, fiecare părere contează pentru noi. Vă garantăm confidențialitatea. Vom înregistra discuția, dar nu o vom publica nicăieri. Imprimarea va fi folosită doar în scopuri de cercetare și de analiză. Discuția va dura circa o oră.

Vă rog să ne spuneți cum să vă numim: cu nume real sau cu nume inventat. Contează foarte mult părerea, și nu numele.

Regulile discuției:

1. Ascultăm și nu întrerupem vorbitorul.
2. Vorbim laconic și constativ.
3. Punem pe silențios telefoanele mobile.
4. Nu părăsim întâlnirea până nu se va încheia interviul de grup.

SECȚIUNEA NR. 1 [15 MINUTE]

- Cât de mult a fost afectată de război comunitatea românească din regiunea Dumneavoastră? Care sunt cele mai grave probleme determinate de război?
- Sunt oare românii din Ucraina informați corect despre evenimentele de război? Există acces la informații?
- Cum se va încheia războiul din Ucraina? Cine va fi învingător?
- Cum apreciați politicele și atitudinea României față de războiul din Ucraina?

SECȚIUNEA NR. 2 [15 MINUTE]

- În ce măsură a reușit România, prin granturi, ajutoare umanitare sau alt sprijin să ajute comunitatea română din Ucraina în perioada războiului?
- Care proiecte ar trebui să sprijine România în viitor? Care sunt cele mai importante?
- Ce impact are asupra comunității românești presa de limba română din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa?

SECȚIUNEA NR. 3 [15 MINUTE]

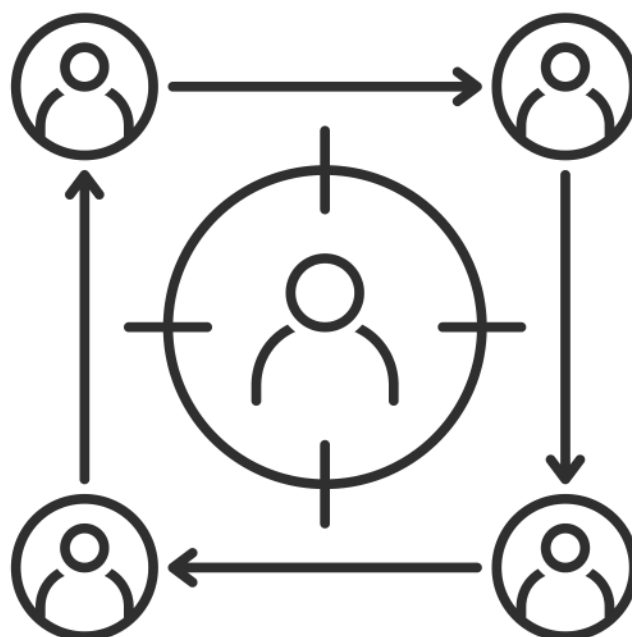
- Cum au fost respectate drepturile comunității românești de la proclamarea independenței Ucrainei și până în momentul de față? A existat discriminare etnică sau lingvistică?
- Care sunt cele mai importante probleme ale comunității românești / vorbitorilor de limba română din Ucraina din ultimii 30 de ani?
- Cum considerați că ar fi bine să fie rezolvată problema bisericească din Ucraina, ne referim la disputa dintre cele două biserici ortodoxe?
- Cum s-a schimbat viața comunității românești în contextul reformei administrativ-teritoriale, în urma căreia au apărut alte raioane, o serie de comune și o nouă structură a administrațiilor locale?
- Cum apreciați relațiile dintre România și Ucraina în momentul de față?

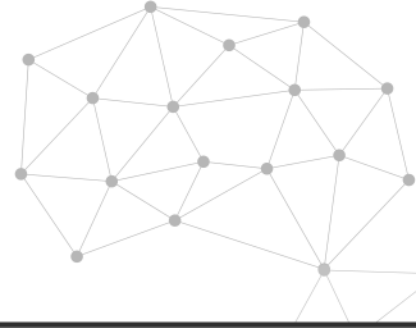
CONCLUZII

[6 MINUTE]

Am discutat toate subiectele prevăzute în planul interviului de tip focus grup. Dacă cineva nu a reușit să-și exprime o părere, o puteți face acum.

Vă mulțumesc pentru participare! La revedere!

CUPRINS

2

INTRODUCERE

3

FUNDAMENTAREA
TEORETICO-METODOLOGICĂ
A SONDAJULUI SOCIOLOGIC

6

REZULTATELE SONDAJULUI

12

FOCUS GRUP

23

ANALIZA PRESEI

29

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

AUTORII BROȘURII

Marin Gherman – director al Institutului de Studii Politice și Capital Social (Cernăuți, Ucraina), doctor în științe politice. Lector univ. asociat al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, editorialist la Veridica – publicație specializată în monitorizarea, analiza și demontarea campaniilor de fake news, dezinformare și manipulare din Europa Centrală și de Est, jurnalist la Libertatea (București).

Președinte-fondator și redactor-șef al Centrului Media BucPress, care include patru organe de presă de limba română: Agenția de știri BucPress, Radio Cernăuți, BucPress TV și revista BucPress. Este redactor-șef adjunct la revista de istorie și cultură „Glasul Bucovinei” (Cernăuți – București).

A fost expert în diverse proiecte internaționale de cercetare, finanțate de Guvernul României, MAE al Finlandei, MAE al Germaniei, Ministerul Educației și Științei al Ucrainei. A fost consultant politic, șef al departamentelor de comunicare electorală, manager al campaniilor informaționale și proiectelor internaționale de analiză a presei, coordonator al proiectelor transfrontaliere finanțate de UE și a altor programe de granturi.

Marin Gherman
director al ISPCS

Mariana Belciuc
expert al ISPCS

Mariana Belciuc – expert al Institutului de Studii Politice și Capital Social, traducător, manager tehnic și membru al echipei de implementare a proiectelor transfrontaliere ale UE, inclusiv din cadrul Programului Operațional Comun România-Ucraina. ităților naționale.

În 2013 obține diploma de master cu mențiune, specialitatea „Relații internaționale”, la Universitatea Națională „Iuri Fedkovici” din Cernăuți, dar și diploma de licență, specialitatea „Dreptul internațional”, continuându-și studiile la Școala Națională de Studii Politice și Administrative de la București.

Coordonează Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți. Autoare a unor studii publicate în reviste de specialitate din Ucraina și de peste hotare privind relațiile ucraineano-române, aspectele juridice ale relațiilor internaționale și situația minorităților naționale.

Sergiu Barbuța – expert al Institutului de Studii Politice și Capital Social, ziarist, publicist. Președinte al Societății Culturale „Valea Prutului”. Este licențiat al Facultății de Istorie, Politologie și Relații Internaționale a Universității Naționale „Iuri Fedkovici” din Cernăuți. În 2011 își susține teza de master în domeniul științelor politice.

În prezent este editor executiv la Agenția de știri BucPress din Cernăuți. Autor de cărți despre cultura și istoria românilor din regiunea Cernăuți. Coordonează portalul „Valea Prutului” și postul online „Radio Folclor Moldovenesc (Cernăuți)”.

Sergiu Barbuța
expert al ISPCS

La nivelul Institutului de Studii Politice și Capital Social a fost implicat în realizarea proiectelor de cercetare a presei, de analiză istorică și politică comparată, dar și în studii etnopolitice. Are experiență în implementarea de programe privind acumularea și dezvoltarea capitalului social la nivelul comunităților rurale.

Vasile Barbuța
expert al ISPCS

Vasile Barbuța – expert al Institutului de Studii Politice și Capital Social, traducător. În 2018 obține diploma de master cu mențiune, specialitatea „Relații internaționale, comunicații publice și studii regionale” (Universitatea Națională „Iuri Fedkovici” din Cernăuți). Autor a unor studii în reviste științifice din Ucraina și de peste hotare, în special despre relațiile româno-ucrainene, războaiele informaționale și aspectele juridice ale relațiilor internaționale actuale.

Această broșură include rezultatele studiului interdisciplinar realizat de Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți în perioada 1 septembrie – 30 noiembrie 2022 în cadrul proiectului „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”, finanțat de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Guvernului României.

Proiectul a avut ca obiectiv principal realizarea unui amplu studiu interdisciplinar pentru identificarea necesităților și așteptărilor comunității românești din Ucraina, dar și a provocărilor specifice din perioada războiului (de la invadarea Ucrainei de către Rusia la 24 februarie 2022).

Studiul prevede cercetări în 3 dimensiuni diferite (interviu de tip focus grup, sondaj sociologic combinat, analiza presei de limba română) în baza unei metodologii interdisciplinare.

INSTITUTUL DE STUDII POLITICE
ȘI CAPITAL SOCIAL